

PANORAMA ECONÓMICO

- I.1.-** Contexto económico xeral
- I.2.-** Cadro macroeconómico de Galicia
- I.3.-** Marco orzamentario
- I.4.-** Evolución demográfica
- I.5.-** Proceso de converxencia

1.1. CONTEXTO ECONÓMICO XERAL

Ao longo do ano 2010 a economía mundial avanzou na súa recuperación, acadándose un incremento porcentual do Produto Interior Bruto (PIB) mundial do 5%; con todo, esta é unha recuperación desigual e a dúas velocidades, así, por unha banda, nas economías avanzadas a actividade redúcese menos do esperado, cun crecemento en torno ao 3%, e, por outra banda, nas economías emerxentes a actividade segue sendo vigorosa e o crecemento acada o 7,1%, en relación ao ano anterior. Neste grupo de economías emerxentes, segundo datos do Fondo Monetario Internacional (FMI), a economía chinesa en primeiro lugar, seguida da india, son as que presentan maiores taxas de crecemento, co 10,3% e o 9,7% respectivamente.

Segundo datos do FMI, a economía española rexistrou en 2010 unha taxa de variación interanual do seu PIB real do -0,1%, tres puntos e seis décimas por riba do exercicio precedente, presentando, non obstante, un comportamento peor que o conxunto da economía da Unión Europea (1,8%). En relación aos datos do exercicio anterior, cómpre salientar que a demanda interna real cae en relación ao ano anterior en -1,1 puntos (case 5 puntos menos que a caída rexistrada no ano 2009).

Panorama económico internacional

A resposta dos gobernos á crise financeira mundial que

estalou no ano 2008, e que consistiu na aplicación de medidas fiscais, monetarias e financeiras aplicadas dun xeito coordinado, logrou frear, nun principio, e posteriormente inverter, a espiral decrecente da economía mundial, de xeito que no último semestre do ano 2009 apareceron os primeiros signos de recuperación, que se afianzaron ao longo do ano 2010. Sen embargo, esta recuperación no ano 2010 segue sendo moderada e desigual, acosada por debilidades financeiras, polo desemprego e pola necesidade tanto de levar a cabo unha reforma profunda do sistema financeiro, como de reequilibrar a demanda entre países.

No que atinxe á evolución da actividade produtiva, segundo datos presentados polo FMI, nos Estados Unidos, a taxa de crecemento interanual do PIB real foi do 2,8% volvendo á senda de crecemento e revertendo a tendencia do ano anterior, onde a taxa de variación foi do -2,6% en relación ao ano precedente. O crecemento da economía estadounidense está substentada no investimento en bens de equipamento e nun maior dinamismo do consumo privado, en detrimento da súa taxa de aforro, este comportamento ven favorecido pola implementación de políticas fiscais e monetarias expansivas, que teñen como directa consecuencia unha inflación do 1,5% e un déficit público por riba do 9% do PIB.

A actividade produtiva de Xapón experimentou no

Economía internacional 2008-10: evolución dos principais indicadores

	2008	2009	2010
Produto Interior Bruto real			
Economía mundial	2,9	-0,5	5,0
Economías avanzadas	0,2	-3,4	3,0
EE.UU.	0,0	-2,6	2,8
Xapón	-1,2	-6,3	3,9
Unión Europea	0,7	-4,1	1,8
Zona Euro	0,4	-4,1	1,7
Francia	0,1	-2,5	1,5
Italia	-1,3	-5,2	1,3
Alemaña	0,7	-4,7	3,5
España	0,9	-3,7	-0,1
Países emerxentes e en desenvolvemento	6,1	2,7	7,3
China	9,6	9,2	10,3
India	6,2	6,8	10,4
Demanda interna real total			
Economías avanzadas	-0,2	-3,7	2,8
EE.UU.	-1,1	-3,6	3,2
Xapón	-1,4	-4,8	2,1
Zona Euro	0,4	-3,4	0,9
Francia	0,4	-2,4	1,1
Italia	-1,4	-3,9	1,6
Alemaña	1,2	-1,9	2,5
España	-0,6	-6,0	-1,1
Gasto en consumo privado			
Economías avanzadas	0,2	-1,1	1,7
EE.UU.	-0,3	-1,2	1,8
Xapón	-0,7	-1,0	-1,0
Zona Euro	0,4	-1,1	0,8
Francia	0,5	0,6	1,7
Italia	-0,8	-1,8	1,0
Alemaña	0,7	-0,2	0,4
España	-0,6	-4,2	1,2
Gasto en consumo público			
Economías avanzadas	2,3	2,4	1,4
EE.UU.	2,5	1,9	1,0
Xapón	0,5	3	2,3
Zona Euro	2,4	2,4	0,7
Francia	1,6	2,8	1,4
Italia	0,5	1,0	-0,6
Alemaña	2,3	2,9	2,3
España	5,8	3,2	-0,7
Formación bruta de capital			
Economías avanzadas	-2,5	-12,1	2,5
EE.UU.	-4,5	-14,8	3,2
Xapón	-3,6	-11,7	-0,2
Zona Euro	-0,8	-11,4	-0,7
Francia	0,5	-7,1	-1,6
Italia	-3,8	-11,9	2,5
Alemaña	2,5	-10,1	6,0
España	-4,8	-16,0	-7,6

Fonte: Fondo Monetario Internacional

Economía internacional 2008-10: evolución dos principais indicadores (cont.)

	2008	2009	2010
IPC (medias anuais)			
Economías avanzadas	3,4	0,1	1,6
EE.UU.	3,8	-0,3	1,6
Xapón	1,4	-1,4	-0,7
Zona Euro	3,3	0,3	1,6
Francia	3,2	0,1	1,7
Italia	3,5	0,8	1,6
Alemaña	2,8	0,2	1,2
España	4,1	-0,2	2,0
Países emerxentes e en desenvolvemento	9,2	5,2	6,2
China	5,9	-0,7	3,3
India	8,3	10,9	13,2
Produtividade laboral (1)			
Economías avanzadas	3,7	3	3
EE.UU.	4,0	3,3	3,3
Xapón	3,0	3	3
Zona Euro	4,0	2,7	2,7
Tipo de xuro a curto prazo			
EE.UU.	1,2	1,5	1,5
Xapón	0,0	0	0
Zona Euro	2,3	2,1	2,1
Tipo de xuro a longo prazo			
EE.UU.	4,0	4,3	4,3
Xapón	1,1	1,5	1,5
Zona Euro	4,1	4,1	4,1
Taxa de desemprego (%)			
Economías avanzadas	5,8	8,0	8,3
EE.UU.	5,8	9,3	9,6
Xapón	4,0	5,1	5,1
Zona Euro	7,6	9,5	10,0
Francia	7,8	9,5	9,7
Italia	6,8	7,8	8,5
Alemaña	7,3	7,5	6,9
España	11,3	18,0	20,1

(1) medida coma o cociente entre a remuneración por hora e o custo unitario da man de obra

Fonte: Fondo Monetario Internacional

■ 1.1.1.b.

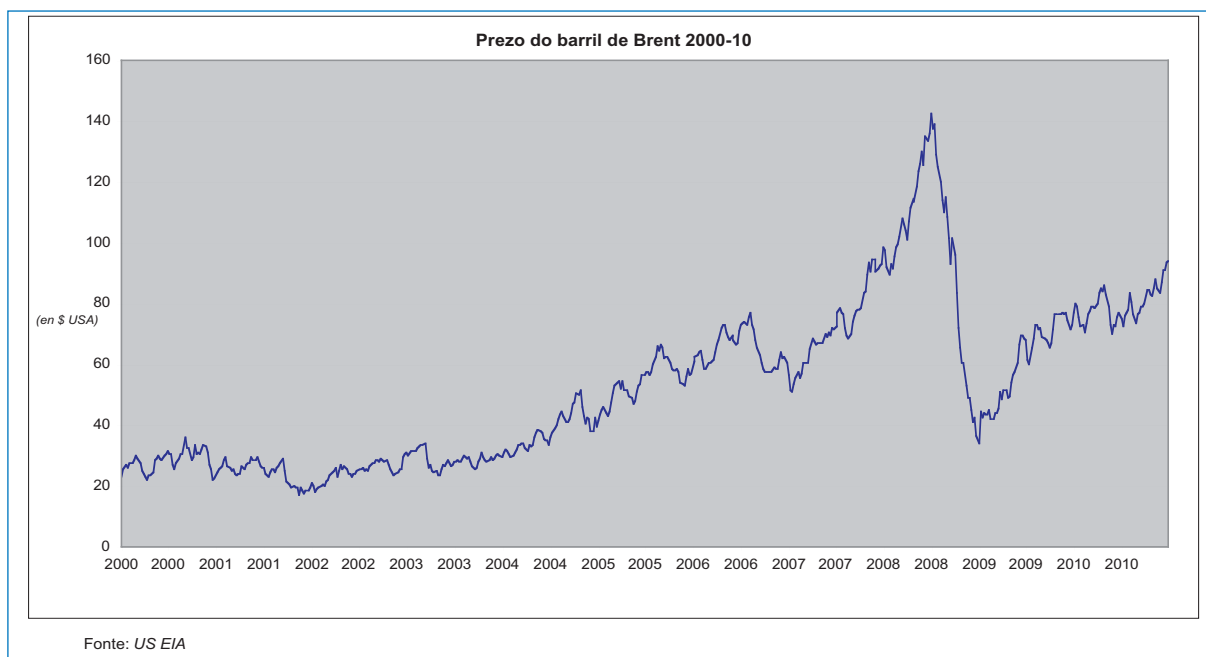
derradeiro ano un crecemento do 3,9% respecto ao ano anterior, no que o seu PIB real decrecera o 6,3%; este crecemento está apoiado principalmente no incremento das exportacións favorecidas polo dinamismo das economías emerxentes asiáticas.

Tal como acontece nos Estados Unidos e Xapón, o conxunto das economías avanzadas, ou a Zona Euro, rexistran taxas de crecemento interanual positivas do seu Produto Interior Bruto real.

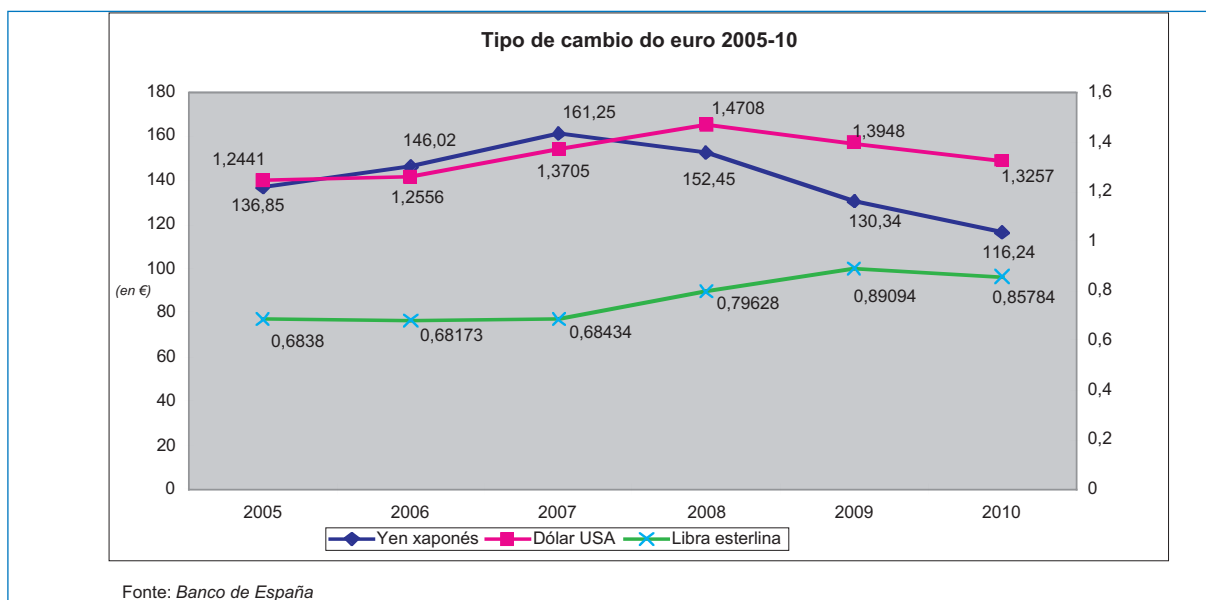
Como reflicte o **cadro 1.1.1.**, a demanda interna real total das economías avanzadas expándese un 2,8%, en

relación ao ano anterior, consecuencia dun incremento do investimento (2,5%), e do incremento do consumo privado e público nun 1,4% e 1,7% respectivamente.

O índice de prezos ao consumo medio anual en 2010 nas economías avanzadas incrementouse no 1,6%, un punto e medio máis que no ano anterior. As tensións inflacionistas poderían acabar lastrando a recuperación económica mundial; no ano 2010 o prezo do petróleo e o das principais materias primas, incrementouse significativamente, así o petróleo rematou o ano 2010 un 23,2% máis caro que en 2009 (**gráfico 1.1.1.**), o FMI fai proxeccións en base ao mercado de futuros, de crece-

G 1.1.1.

G 1.1.2.

mento medio do prezo do petróleo do 35,6% para o ano 2011 (acadaría os 107,16\$) e do 0,8% para o ano 2012 (acadaría os 108\$).

A recuperación económica mundial, reflectida na evolución do PIB real e do consumo e formación bruta de capital, non se mostra na evolución da taxa de paro nas sinaladas economías avanzadas, que no ano 2010 incre-

mentouse un 8,3% en relación ao anterior.

Polo que respecta á Unión Europea, as principais economías manifestan unha importante recuperación nos seus niveis de actividade, un incremento baseado principalmente na produción industrial e nas exportacións, favorecidas estas últimas pola depreciación do tipo de cambio ao longo do ano 2010 (**gráfico 1.1.2.**).

Indicadores macroeconómicos dos estados membros da UE 2009-2010 e previsións 2011 (1)

	PIB			Desemprego			Inflación media (2)			Déficit Público (3)		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
	(%)											
Alemaña	-4,7	3,6	2,6	7,8	7,1	6,4	0,2	1,2	2,6	-3,0	-3,3	-2,0
Austria	-3,9	2,0	2,4	4,8	4,4	4,3	0,4	1,7	2,9	-4,1	-4,6	-3,7
Bélxica	-2,8	2,2	2,4	7,9	8,3	7,9	0,0	2,3	3,6	-5,9	-4,1	-3,7
España	-3,7	-0,1	0,8	18,0	20,1	20,6	-0,2	2,0	3,0	-11,1	-9,2	-6,3
Finlandia	-8,2	3,1	3,7	8,2	8,4	7,9	1,6	1,7	3,6	-2,6	-2,5	-1,0
Francia	-2,6	1,6	1,8	9,5	9,7	9,5	0,1	1,7	2,2	-7,5	-7,0	-5,8
Grecia	-2,0	-4,5	-3,5	9,5	12,6	15,2	1,3	4,7	2,4	-15,4	-10,5	-9,5
Holanda	-3,9	1,8	1,9	3,7	4,5	4,2	1,0	0,9	2,2	-5,5	-5,4	-3,7
Irlanda	-7,6	-1,0	0,6	11,9	13,7	14,6	-1,7	-1,6	1,0	-14,3	-32,4	-10,5
Italia	-5,2	1,3	1,0	7,8	8,4	8,4	0,8	1,6	2,6	-5,4	-4,6	-4,0
Luxemburgo	-3,6	3,5	3,4	5,1	4,5	4,4	0,0	2,8	3,5	-0,9	-1,7	-1,0
Portugal	-2,5	1,3	-2,2	9,6	11,0	12,3	-0,9	1,4	3,4	-10,1	-9,1	-5,9
Chipre	-1,7	1,0	1,5	5,3	6,5	6,3	0,2	2,6	3,4	-6,0	-5,3	-5,1
Eslovaquia	-4,8	4,0	3,5	12,0	14,4	14,0	0,9	0,7	3,6	-8,0	-7,9	-5,1
Eslovenia	-8,1	1,2	1,9	5,9	7,3	8,2	0,9	2,1	2,6	-6,0	-5,6	-5,8
Estonia	-13,9	3,1	4,9	13,8	16,9	13,0	0,2	2,7	4,7	-1,7	0,1	-0,6
Malta	-3,4	3,7	2,0	7,0	6,8	6,8	1,8	2,0	2,7	-3,7	-3,6	-3,0
Zona Euro	-4,1	1,8	1,6	9,6	10,1	10,0	0,3	1,6	2,6	-6,3	-6,0	-4,3
Dinamarca	-5,2	2,1	1,7	6,0	7,4	7,1	1,1	2,2	2,5	-2,7	-2,7	-4,1
Reino Unido	-4,9	1,3	1,7	7,6	7,8	8,0	2,2	3,3	4,1	-11,4	-10,4	-8,6
Suecia	-5,3	5,5	4,2	8,3	8,4	7,6	1,9	1,9	1,7	-0,7	0,0	0,9
Hungría	-6,7	1,2	2,7	10,0	11,2	11,0	4,0	4,7	4,0	-4,5	-4,2	1,6
Letonia	-18,0	-0,3	3,3	17,1	18,7	17,2	3,3	-1,2	3,4	-9,7	-7,7	-4,5
Lituania	-14,7	1,3	5,0	13,7	17,8	15,5	4,2	1,2	3,2	-9,5	-7,1	-5,5
Polonia	1,7	3,8	4,0	8,2	9,6	9,3	4,0	2,7	3,8	-7,3	-7,9	-5,8
Rep. Checa	-4,1	2,3	2,0	6,7	7,3	6,8	0,6	1,2	2,3	-5,9	-4,7	-4,4
Bulgaria	-5,5	0,2	2,8	6,8	10,2	9,4	2,5	3,0	4,3	-4,7	-3,2	-2,7
Rumanía	-7,1	-1,3	1,5	6,9	7,3	7,2	5,6	6,1	6,7	-8,5	-6,4	-4,7
UE-27	-4,2	1,8	1,8	9,0	9,6	9,5	1,0	2,1	3,0	-6,8	-6,4	-4,7

(1) os datos de 2010 son estimacións e os de 2011 son previsións

(2) IPC armonizado (2005=100) ou IPC nacional cando o primeiro non está dispoñible

(3) capacidade (+) necesidade (-) de financiamento das AA.PP. en porcentaxe do PIB

Fonte: Comisión Europea

1.1.2.

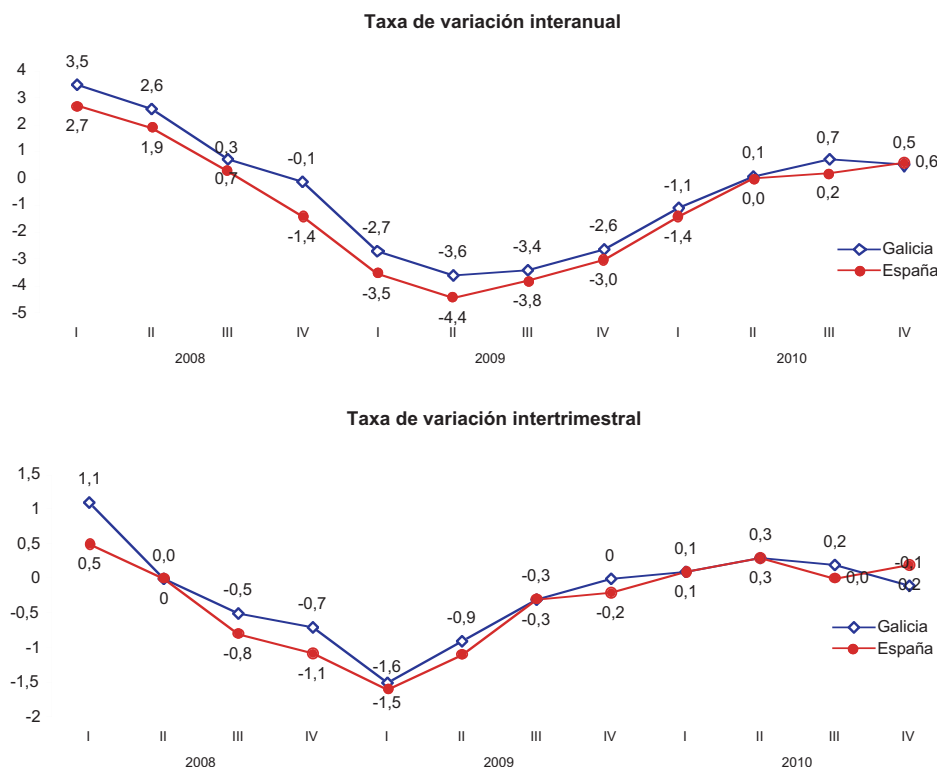
Se no ano 2008 o produto xerado polo conxunto dos países da zona euro medrara un 0,4% respecto ao ano anterior e no 2009 reducíase un 4,1%, no 2010 o PIB real da zona euro recupera a senda de crecemento, cunha taxa de variación interanual do 1,8%. Sen embargo, os datos que mostran unha evolución económica positiva na Unión Europea, esconden desigualdades importantes entre os distintos estados membros, se ben a mellora no ano 2010 é común a todos os países, agás Grecia, o ritmo de recuperación de cada un deles foi dispar, neste senso, tal como se mostra no **cadro 1.1.2.**, mentres que Alemaña, Polonia ou Eslovaquia incrementaron o seu PIB en torno ao 4%, cinco Estados membros, continuaron cunha variación negativa, España, Letonia, Irlanda, Romanía e Grecia, destacando este último cun descenso do 4,5%. No extremo oposto,

salienta o comportamento das tres repúblicas bálticas. Finalmente salienta o caso de Portugal que, xunto con Grecia, é o único que mantén previsións de crecemento negativas para o ano 2011.

A diferenza do acontecido no conxunto das economías avanzadas, o incremento interanual da demanda interna real en nove décimas, veu motivado pola variación positiva do consumo privado e público (0,8% e 0,7% respectivamente), que compensa a variación negativa da formación bruta de capital (-0,7%); a este respecto cabe salienta que a formación bruta de capital da zona euro, pasa dunha taxa de variación interanual do -11,4% no ano 2009 a una taxa do -0,7% no ano 2010.

O desemprego na zona euro, tal como acontece para o

PIB en Galicia e España 2008-10 (1): taxas de evolución

(1) PIB a prezos de mercado (índices de volume encadenados), base 2005; datos corregidos de efectos estacionais e de calendario (25-03-2011)
 Fonte: INE e IGE

G 1.1.3.

conxunto das economías avanzadas, no 2010, incrementábase ata o 10%, situándose 1,7 puntos por riba da media do conxunto das economías avanzadas. Por países, na zona euro, a taxa de paro máis elevada rexistrouse en España, cun 20,1%, e a máis baixa en Austria, cun 4,4%.

Panorama económico de España

Ao longo do ano 2010 a economía española iniciou un leve proceso de recuperación da actividade económica, aínda que a taxa de variación interanual do PIB en termos reais no ano 2010 segue sendo negativa do -01%. Este leve cambio de tendencia reflíctese nas taxas positivas de variación interanuais rexistradas a partir do segundo trimestre do ano 2010, que se recollen no **gráfico 1.1.3.**, que amosa a evolución de ditas taxas, que se sitúan no 0,6% e no 0,5% para España e Galicia respectivamente no último trimestre do ano 2010.

Tal como se sinala anteriormente, no conxunto do ano 2010, o produto interior bruto (PIB) xerado pola economía española experimentou un descenso, acadando unha taxa de variación interanual do -0,1%, fronte ao dato de taxa de variación interanual negativa rexistrado no ano 2009 do -3,7%. Os datos trimestrais indican o estancamento na actividade produtiva no conxunto do Estado, con variacións do 0,1% no primeiro e 0,3% no segundo trimestre e do 0% e 0,2% nos dous últimos trimestres do ano 2010.

Dende a perspectiva do gasto, a demanda interna incrementou a súa contribución ao crecemento agregado 0,9 puntos, cando no ano precedente a contribución fora negativa en 6,8 puntos, presentando no cuarto trimestre do ano a maior achega, sumando 1,9 puntos ao crecemento agregado do PIB.

A formación bruta de capital fixo no conxunto do ano

PIB en España 2009-10: distribución segundo as súas compoñentes (1)

	2009	2010	2009				2010			
			I	II	III	IV	I	II	III	IV
			(taxas de variación interanual)							
Gasto en consumo final	-2,3	0,7	-2,2	-3,0	-2,3	-1,8	-0,5	1,5	0,9	0,9
Gasto en consumo final dos fogares	-4,3	1,3	-5,0	-5,5	-4,2	-2,6	-0,3	2,2	1,5	1,7
Gasto en consumo final das ISFLSH	1,0	0,4	0,9	1,0	1,2	0,8	0,6	1,1	0,4	-0,4
Gasto en consumo final das AA.PP.	3,3	-0,7	5,9	4,3	2,7	0,2	-1,1	-0,1	-0,7	-0,9
Formación bruta de capital fixo	-15,9	-7,5	-15,3	-18,0	-16,4	-14,0	-10,5	-6,7	-6,7	-6,1
Productos metálicos e maquinaria	-22,8	2,3	-21,5	-30,3	-24,3	-15,2	-6,2	9,9	4,0	1,6
Equipo de transporte	-28,6	1,0	-30,3	-34,3	-28,4	-21,2	-0,7	5,9	-1,4	0,1
Vivendas	-24,5	-16,5	-23,9	-24,4	-25,0	-24,8	-20,9	-18,7	-15,1	-11,4
Outras construcións	-0,1	-7,2	-0,3	0,3	0,5	-0,9	-4,1	-5,9	-8,7	-10,1
Productos de agricultura, gandería e pesca	-12,8	-3,6	-21,9	-18,6	-9,0	-1,8	2,2	-13,2	8,9	-12,4
Outros produtos	-16,2	-7,8	-12,1	-16,9	-18,7	-17,2	-15,8	-11,0	-3,0	-1,5
Variación de existencias (2)	-5,4	27,8	6,5	-5,0	-10,2	-12,9	36,5	36,7	28,3	
Demanda interna (2)	-6,8	0,9	-5,8	-8,3	-7,6	-5,5	1,8	1,5	1,9	
Exportacións de bens e servizos	-11,4	10,4	-16,5	-15,8	-11,0	-2,1	9,7	11,9	9,4	10,5
Exportacións de bens	-12,0	13,7	-20,0	-18,4	-11,5	2,1	14,7	16,3	11,3	12,3
Exportacións de servizos non turísticos	-9,9	5,6	-5,3	-10,9	-10,2	-13,3	0,1	6,8	5,8	9,5
Importacións de bens e servizos	-17,5	5,5	-21,5	-22,2	-17,2	-9,2	2,0	9,6	5,0	5,3
Importacións de bens	-18,7	6,2	-23,7	-24,4	-18,4	-8,3	3,0	10,4	5,8	5,6
Importacións de servizos non turísticos	-12,5	3,2	-11,1	-12,0	-13,5	-13,4	-1,4	7,5	1,7	5,0
PIB a prezos de mercado	-3,7	-0,1	-3,5	-4,4	-3,9	-3,0	-1,4	0,0	0,2	0,6
Ramas agraria e pesqueira	1,1	-1,3	0,4	0,7	1,6	1,5	-1,2	-2,1	-2,2	0,3
Ramas enerxéticas	-6,4	3,0	-5,5	-6,5	-7,3	-6,3	0,1	0,6	4,6	6,6
Ramas industriais	-13,6	0,9	-12,7	-15,9	-14,8	-11,0	-2,0	2,5	1,7	1,4
Construción	-6,2	-6,3	-6,1	-6,3	-7,1	-5,4	-6,4	-6,5	-6,6	-5,8
Servizos de mercado	-1,9	0,4	-1,8	-2,6	-1,7	-1,6	-1,0	0,3	0,9	1,3
Servizos de non mercado	2,1	0,8	2,5	2,2	2,0	1,6	0,8	0,9	0,7	0,7
Impostos netos sobre os produtos										
IVE que grava os produtos	-5,0	-0,7	-4,8	-6,0	-5,2	-4,0	-2,1	-0,3	-0,4	0,0
Impostos netos sobre prod. importados	-9,8	14,6	-10,6	-12,3	-10,7	-5,7	3,1	12,7	19,7	22,7
Outros impostos netos sobre os produtos	-7,5	1,9	-7,2	-8,1	-8,4	-6,1	0,6	4,3	1,6	1,1

(1) PIB a prezos de mercado (índices de volume encadenados), base 2005; datos corrixidos de efectos estacionais e de calendario (25-03-2011)

(2) contribución ao crecemento agregado do PIB

Fonte: INE

1.1.3.

2010, rexistrou un descenso real do 7,5%, mentres que o ano anterior o fixera nun 15,9%. Como indican os datos recollidos no **cadro 1.1.3.**, esta caída explicase fundamentalmente pola evolución da formación bruta de capital fixo (FBCF) na construción (-16,5%), xa que a FBCF en produtos metálicos e maquinaria así como en equipo de transporte rompe a tendencia negativa e amosa incrementos no ano 2010, 2,3% e 1% respectivamente. No que respecta aos produtos de agricultura, gandería e pesca, mostran unha relevante moderación na redución da FBCF, pasando de reducións no ano 2009 do 12,8% a unha redución do 3,6% no ano 2010.

Respecto ao gasto en consumo final, cómpre salientar a consistente recuperación do gasto das familias, que pasa dunha taxa negativa de variación interanual no ano 2009 do -4,3% a unha positiva do 1,3% en 2010, fronte a un descenso real do gasto en consumo final das Administracións Públicas do 0,7% en relación ao ano anterior. Os datos trimestrais amosan como o gasto en consumo final se sitúa en taxas de variación intertrimestrais en torno ao 1% a partir do segundo trimestre do ano 2010, a pesar de que as taxas de variación intertrimestrais do gasto público son negativas nos catro trimestres do ano, acadando mínimos no primeiro trimestre.

Índices de competitividade de España 2005-10 ⁽¹⁾

	Fronte á zona euro			Fronte á UE-27			Fronte a novos países industrializados de Asia ⁽²⁾	
	Con prezos ao consumo	Con prezos industriais	Con custos laborais unitarios	Con prezos ao consumo	Con prezos industriais	Con custos laborais unitarios	Con prezos ao consumo	Con prezos industriais
	(base 1999 = 100)							
2005	106,8	104,3	107,4	106,3	104,0	106,2	120,6	112,5
2006	108,4	105,8	110,2	107,7	105,4	108,7	119,6	111,8
2007	109,2	106,1	113,1	108,3	105,5	110,9	124,3	116,6
2008	110,2	107,2	114,8	110,6	107,9	113,9	128,3	119,7
2009	109,7	107,3	111,2	111,7	108,5	112,3	122,9	115,1
2010	110,3	107,1	109,7	111,2	107,8	110,0	111,7	103,2

(1) a caída no Índice reflicte melloras na competitividade

(2) China, Corea do Sur, Filipinas, Hong-Kong, India, Indonesia, Malaisia, Singapur, Taiwán e Tailandia.

Fonte: Banco de España

■ 1.1.4.

Distribución funcional da renda en España 2009-10

	2009 2010		2009 2010							
			trimestres							
			I	II	III	IV	I	II	III	IV
			(taxas de variación interanual)							
PIB ⁽¹⁾	-3,1	0,8	-2,3	-3,7	-3,8	-2,7	-0,8	0,5	1,5	2,0
Remuneración de asalariados	-2,8	-1,5	-1,6	-3,0	-3,7	-2,7	-2,3	-0,8	-1,3	-1,7
Custo laboral unitario	1,0	-1,5	1,9	1,7	0,3	0,0	-0,9	-0,9	-1,9	-2,3
Remuneración por asalariado	4,1	0,7	4,8	4,5	3,9	3,2	1,7	1,5	-0,1	-0,4
Productividade por traballador	3,1	2,3	2,9	2,8	3,6	3,1	2,7	2,5	1,9	2,0
Taxa de asalarización	0,1	0,2	0,0	-0,1	0,0	0,4	0,0	0,2	0,3	0,1
Excedente bruto de explotac. / Renda mixta bruta	-0,6	0,2	0,2	0,1	-1,5	-1,0	-0,2	-2,6	-0,5	4,1
Impostos netos produción e importacións	-18,2	21,3	-17,7	-26,5	-16,9	-11,8	6,0	30,7	34,2	14,1

(1) PIB a prezos de mercado, prezos correntes, base 2005; datos corrixidos de efectos estacionais e de calendario (25-03-2011)

Fonte: INE

■ 1.1.5.

No que atinxe ao sector exterior, no último ano as importacións creceron no conxunto de España a unha taxa interanual do 5,5%, rompendo a liña baixista do ano anterior. As exportacións seguen esta liña e acadaron en 2010 unha taxa positiva de variación interanual do 10,4%, máis de vinte e un puntos porcentuais por encima do rexistrado no ano anterior. Si se analizan os datos trimestrais, cómpre salientar o forte incremento no segundo trimestre tanto das importacións como das exportacións de bens, con taxas de variación intertrimestrais do 9,6% e 11,9%, respectivamente no citado trimestre.

Asemade, cómpre salientar que no ano 2010 a economía española empeora lixeiramente a competitividade fronte á UE-27, e fronte á zona euro, só existe un avance na competitividade en termos de custos laborais unitarios, e recu-

pera os índices de competitividade en termos de prezos ao consumo e de prezos industriais fronte aos novos países industrializados de Asia (cadro 1.1.4.).

Dende o lado da oferta, os aspectos máis destacables son, dunha banda, a recuperación experimentada no conxunto das ramas enerxética, industriais e sector terciario, e, por outra banda, a redución da actividade na construción, e, en menor medida, nas ramas agraria e pesqueira

O sector servizos experimentou no ano 2010 unha taxa de variación interanual en torno ao 6%, por encima da rexistrada no ano anterior. Este resultado é consecuencia da taxa de variación positiva experimentada polos servizos de mercado, acadando no ano 2010 unha taxa de variación interanual do 0,4%, que compensa a desa-

Mercado de traballo en Galicia e España 2009-10

	Galicia		España	
	2009	2010	2009	2010
	(taxas de variación interanual)			
PIB	-3,1	0,1	-3,7	-0,1
Emprego				
Afiliacións á Seguridade Social	-4,0	-2,2	-5,7	-1,9
Ocupación	-4,0	-4,4	-6,8	-2,3
Paro estimado	44,6	20,7	60,2	11,6
Paro rexistrado	26,9	9,7	43,5	11,4
Regulación do emprego				
Expedientes autorizados	178,5	-19,1	210,4	-11,6
Traballadores afectados	259,3	-46,0	270,9	-45,3
Desenvolvemento empresarial				
Empresas inscritas Seguridade Social (2)	-3,2	-1,4	-5,1	-1,9
Sociedades mercantís creadas (3)	-28,5	5,3	-23,7	2,4

(1) PIB a prezos de mercado (índices de volume encadenados), base 2005; datos corregidos de efectos estacionais e de calendario (25-03-2011)

(2) empresas inscritas no Réxime Xeral e no Réxime da Minería e do Carbón

(3) datos 2010 son provisionais

Fonte: IGE, INE e Ministerio de Trabajo e Inmigración

■ 1.1.6.

celeración no crecemento dos servizos de non mercado, cunha taxa de variación interanual do 0,8%, un con tres puntos porcentuais menos que no ano anterior.

As ramas industriais mudaron a súa tendencia de desaceleración mantida no ano anterior, así mostran en tres dos catro trimestres do ano 2010, un incremento da taxa de variación interanual do 2,5%, 1,7% e 1,4% nos tres últimos trimestres do ano respectivamente. As ramas de actividades enerxéticas, foron as que no ano 2010 presentaron un maior crecemento, cunha taxa de variación interanual do 3% de PIB a prezos de mercado en termos reais, salientando a variación intertrimestral do cuarto trimestre que acadou o 6,6%.

O produto interior bruto en termos reais xerado polo sector da construción descende no 2010 un 6,3% (redución similar á do ano anterior). Ao longo do ano, a caída máis acusada rexístrase no segundo trimestre, cunha taxa e variación interanual do 6,6%.

O PIB real do sector primario sufriu unha taxa negativa de variación interanual do 1,3%. Ao longo do ano o sector presenta taxas de variación negativas nos tres primeiros trimestres, acadando un incremento do 0,3% no cuarto trimestre do ano.

En relación á distribución primaria das rendas, a remuneración de asalariados descende no último ano un 1,5% (descendeu un 2,8% no exercicio anterior), consecuencia da desaceleración da remuneración media, que aumenta un 0,7%. A consideración conxunta da devandita remuneración e da produtividade sitúa o descenso do custo laboral medio por unidade de produto no 1,5%, dous puntos e medio menos da rexistrada en 2009.

O excedente bruto de explotación e a renda mixta, valor que indica o pago aos factores produtivos salvo o pago de salarios aos traballadores, despois do descenso do 0,6% en 2009, presenta un incremento medio anual do 0,2%, baseado no incremento do 4,1% no último trimestre do ano, que compensa os descensos acaecidos nos tres trimestres anteriores. Asemade, os impostos netos sobre a produción e as importacións se incrementan un 21,3%, fronte ao descenso do 18,2% no ano precedente.

Atendendo á súa evolución ao longo do último ano, a remuneración de asalariados descende nos catro trimestres, sendo a caída máis acusada no primeiro trimestre, cun 2,3%.

O proceso de lenta recuperación dos niveis de activida-

Principais indicadores da eurorrexión Galicia-Norte de Portugal

	Unidade de medida	Período de referencia	Galicia	Rexión Norte	Eurorrexión	UE-27
Superficie	(en Km ²)		29.575	21.284	50.859	4.403.357
Poboación de dereito	(miles de persoas)	1/1/10	2.797,65	3.741,09	6.538,74	501.105,66
Densidade poboación	(habitantes por km ²)	1/1/10	94,6	175,8	128,6	113,8
Poboación ocupada	(%)	2010				
Sector primario			7,9	11,6	9,8	5,1
Industria			15,6	25,7	20,7	16,1
Construción			9,6	10,4	10,0	7,7
Servizos			67,0	52,3	59,7	71,1
Desemprego	(%)	2010				
Total			15,4	12,6	14,0	9,7
Longo prazo (1)			5,5	7,2	12,7	3,8
Feminino			16,3	14,8	15,6	9,6
Mozos (15-24 anos)			45,8	22,7	34,2	21,1
PIB prezos de mercado	(millóns de €)	2009	57.003	47.762	104.765	11.805.662
		2008	58.433	48.410	106.843	12.501.668
		2007	56.212	47.200	103.412	12.363.930
PIB per cápita	UE-27=100	2008	89	62		100
		2007	89	62		100

(1) porcentaxe de desempregados de longa duración (12 meses ou máis) entre a poboación activa
 Fonte: Elaboración propia CES-Galicia

1.1.7.

de non se trasladou ao mercado de traballo, onde o paro rexistrado no ano 2010 en España é un 11,4% superior ao rexistrado no ano 2009. Hai un crecemento nos niveis de desemprego e continúa a redución do número de empresas inscritas no réxime xeral da Seguridade Social, crecendo, nembargante, o número de sociedades mercantís creadas no ano 2010 en España, un 2,4% máis que no ano anterior.

O número de persoas en alta laboral afiliadas á Seguridade Social en España descendeu no último ano en 335.000 persoas, un 1,9%, e a poboación ocupada segundo a EPA fíxoo un 2,3%, aproximadamente 431.000 persoas ocupadas menos no ano 2010, en relación ao ano anterior.

Xunto a esta caída da ocupación, o desemprego crece aínda que en menor medida que o ano anterior, acadando o paro estimado unha medra anual do 11,6% e o paro rexistrado, un incremento do 11,4%, porcentaxes máis moderadas que as rexistradas no ano 2009, co 60,2% e o 43,5% de incrementos respectivamente.

Asemade, como reflicte o **cadro 1.1.6.**, o ano 2010 pre-

senta unha redución do número de expedientes de regulación de emprego autorizados, que caen nun 11,6% en relación ao ano anterior, así como un descenso do 45,3% no número de traballadores afectados polos expedientes de regulación de emprego.

Panorama económico da eurorrexión Galicia-Norte Portugal

A eurorrexión Galicia-Norte de Portugal ocupa unha superficie de 50.859 quilómetros cadrados e conta cunha poboación de seis millóns e medio de habitantes, o que implica unha densidade media de 128,7 habitantes por quilómetro cadrado. En relación á UE-27, a eurorrexión representa o 1,2% da súa superficie e o 1,3% da súa poboación.

O 20% da poboación estranxeira residente en Galicia a 1 de xaneiro de 2010 era de orixe portuguesa fronte ao 5,5% de españois sobre o total de estranxeiros residentes no norte de Portugal na mesma data.

Os datos recollidos no **cadro 1.1.7.** indican o peor comportamento da economía galega en 2009 (último dato

disponible), que reduce o seu crecemento como no resto das rexións comparadas.

En termos de PIB per cápita, comparando os datos das dúas rexións, este indicador de converxencia acada en Galicia o 89%, 27 puntos superior ao valor rexistrado na rexión Norte de Portugal.

No concernente ao emprego, a poboación activa en Galicia acadou 1,3 millóns de persoas no ano 2010, e é de case dous millóns de persoas a poboación activa residente na rexión norte de Portugal, sendo a taxa de actividade das dúas zonas do 54,6% e do 62,6% respectivamente.

A ocupación no ano 2010 na eurorrexión ascendeu a 2,8 millóns de persoas (o 43,3% da poboación total da eurorrexión), dos que o 59,7% dos traballadores estaban ocupados nas ramas de actividade do sector servizos. O conxunto das ramas industriais abrangue case o 20,7% das persoas traballadoras, mentres que a construción e o sector primario acollen o 10% e o 9,8%, respectivamente.

Con todo, cómpre salientar a distinta importancia relativa dos sectores económicos en Galicia e o Norte de Portugal en termos de poboación ocupada. Mentres que Galicia rexistra unha maior importancia relativa da ocupación no sector servizos, acollendo o 67% das persoas ocupadas fronte ao 52,3% no norte de Portugal, nesta última rexión o peso relativo da poboación ocupada no sector industrial é 10,1 puntos superior ao rexistrado en Galicia: o 15,6% e o 25,7%, respectivamente. No caso do sector primario, a ocupación nestas actividades representa o 7,9% da ocupación total en Galicia fronte ao 11,6% no norte de Portugal.

No concernente ás taxas de desemprego, seguindo a tendencia iniciada no ano anterior, a taxa de paro en 2010 segue incrementándose. Galicia mantén unha rateo superior tanto á media europea como á rexistrada no norte de Portugal; así a taxa de paro no ano 2010 acada en Galicia o 15,4%, o 12,6% na rexión norte de Portugal e do 14% no conxunto da eurorrexión.

Esta mesma tendencia prodúcese no caso das mulleres,

onde a taxa de desemprego en Galicia acada o 16,3% e o 14,8% da poboación feminina na rexión Norte de Portugal.

Finalmente, no que respecta aos datos relativos aos contratos laborais a estranxeiros, en Galicia no ano 2010, a nacionalidade portuguesa é a máis importante en canto ao número de contratos, con 10.425, sendo a actividade de “servizos de comidas e bebidas” a que rexistra o maior número de contratos a estranxeiros (10.702): nembargante os contratos laborais a traballadores portugueses en Galicia rexístranse principalmente na “Construción de edificios” (2.189 contratos), nas “Actividades de construción especializada” (1.352 contratos) e os “Servizos de comidas e bebidas” (992 contratos). ■

1.2. CADRO MACROECONÓMICO DE GALICIA

A economía galega no 2010 retorna á senda de taxas de variación interanual positivas, perdida no ano 2009, cun aumento interanual medio do seu Produto Interior Bruto a prezos de mercado (PIB p.m) do 0,1%, 3,2 puntos máis que no ano anterior, lonxe sen embargo das taxas medias de crecemento acadadas nos anos 2006 e 2007, en torno ao 4%. Este incremento foi maior que o rexistrado no conxunto do Estado (-0,1%) e inferior ao do conxunto da Unión Europea, cun crecemento do 1,8%.

Ao igual que acontece nas economías do seu entorno, o crecemento da actividade produtiva galega prodúcese a partir do segundo trimestre do ano, acadando unha taxa de crecemento interanual do 0,1% e do 0,7% no segundo e terceiro trimestre de 2010, cando no mesmo período do ano anterior esta taxa de variación interanual era negativa do 3,6% e 3,4%.

O cambio de tendencia na evolución da actividade económica non se reflicte na evolución do mercado laboral, que se caracteriza, no ano 2010, tanto polo incremento do desemprego como pola redución do número de persoas afiliadas á Seguridade Social e do número de persoas ocupadas.

Agregados da demanda

Dende o punto de vista da demanda, o consumo final

dos fogares diminúe un 0,4% en relación ao ano anterior, mantendo o consumidor galego o seu pesimismo en 2010, como amosa o valor negativo do indicador de confianza (calculado a partir da información recollida sobre a situación económica futura do fogar e da C.A., capacidade futura de aforro e a evolución do número de parados), que se sitúa nos -24 puntos, cando no ano precedente era de -34,7 puntos. O indicador de confianza do consumidor é un indicador que toma valores entre (-100) e 100, correspondendo os valores entre 0 e 100 con percepcións favorables e entre 0 e (-100) con percepcións desfavorables, tanto máis pesimistas ou optimistas canto máis se aproximen os valores aos extremos.

A renda familiar bruta dispoñible (prezos correntes) diminúe notablemente a súa variación interanual, que, aínda que segue a ser positiva, pasa do 1,6% máis no ano 2009 ao 0,6% no 2010, en relación ao ano anterior.

Outros indicadores que explican a lixeira recuperación do consumo das familias son o incremento do índice de vendas polo miúdo, o menor retroceso do valor das importacións de bens de consumo e a forte recuperación na ocupación hoteleira.

No que ao investimento se refire, o cadro macroeconómico de Galicia reflicte que a formación bruta de capi-

PIB 2009-10: distribución segundo as súas compoñentes ⁽¹⁾

	2009	2010	2009				2010			
			trimestres							
			I	II	III	IV	I	II	III	IV
			(taxas de variación interanual)							
Gasto en consumo final	-0,6	-0,3	-0,5	-0,7	-0,3	-0,8	-0,2	0,1	-0,4	-0,5
Gasto en consumo final dos fogares e ISFLSF	-2,3	-0,4	-2,8	-2,9	-1,8	-1,9	-0,5	0,1	-0,6	-0,7
Gasto en consumo final das AA.PP.	4,7	0,2	6,8	5,8	4,0	2,2	0,6	0,1	0,0	0,0
Formación bruta de capital fixo	-10,0	-6,2	-13,1	-11,2	-10,5	-4,9	-5,0	-6,4	-6,9	-6,5
Exportacións de bens e servizos	-11,3	7,1	-16,6	-17,4	-10,9	1,2	8,7	8,7	7,2	3,9
Importacións de bens e servizos	-9,9	2,4	-16,2	-15,2	-9,0	2,3	6,2	4,0	1,0	-1,2
PIB a prezos de mercado	-3,1	0,1	-2,7	-3,6	-3,4	-2,6	-1,1	0,1	0,7	0,5
Ramas agraria e pesqueira	-2,1	3,1	-1,4	0,8	-1,8	-5,8	0,1	1,4	4,6	6,5
Ramas enerxéticas	-3,2	3,5	-1,8	-6,4	-4,9	0,5	4,6	2,8	5,6	1,2
Ramas industriais	-13,7	-0,5	-19,3	-16,9	-12,4	-5,3	1,0	3,5	-1,6	-4,5
Construción	-5,6	-5,8	-3,4	-5,1	-6,9	-7,0	-7,2	-6,8	-5,0	-4,0
Ramas dos servizos										
Servizos de mercado	-1,4	0,7	0,1	-1,9	-1,9	-2,1	-1,2	0,6	1,5	2,1
Servizos non de mercado	4,4	0,6	5,5	5,5	3,9	2,8	1,3	-0,1	0,9	0,3
Impostos netos sobre os produtos	-4,1	1,2	-2,2	-4,6	-4,7	-5,0	-2,1	0,8	3,0	3,5

(1) PIB a prezos de mercado (índices de volume encadenados), base 2005; datos corrixidos de efectos estacionais e de calendario (25-03-2011)

Fonte: IGE

1.2.1.

tal experimentou no derradeiro ano unha contracción do 6,2%, cando no ano precedente decaera un 10%. Os datos trimestrais reflicten a caída desta variable ao longo do ano, salientando a taxa negativa máxima do primeiro trimestre de 2010, cun 4,8%.

No que atinxe á evolución do investimento en bens de equipo, reflectido nos datos de produción industrial, este descendeu un 0,7% respecto ao experimentado no ano 2009, onde xa decrecera un 12%. Na mesma liña, as importacións destes produtos, rexistraron unha forte caída do 35,6%.

A igual que acontecera no ano 2009, no ano 2010 a licitación oficial pública de tódalas administracións segundo data de anuncio rexistrou en Galicia unha caída do 32,4%, producíndose un aumento das licitacións na Administración Autonómica dun 9,1%, mentres que as Administracións Locais e a Administración Xeral do Estado reducen as súas licitacións en relación ao ano anterior nun 12,1% e nun 56% respectivamente.

En termos reais, as importacións aumentaron no ano 2010 un 2,4% respecto ao importe do ano anterior e as exportacións, un 7,1%. Como se desprende do **cadro 3.3.1. [Importacións e exportacións 2009-10: distribución**

segundo áreas xeográficas], no último ano redúcese lixeiramente a importancia relativa das relacións comerciais co resto das comunidades autónomas españolas, xa que o 59,3% do valor das importacións galegas proceden do resto do Estado (60% en 2009) e o 47,8% do valor das exportacións (48,8% no ano precedente) vai para o resto de España, polo que seguimos cun saldo comercial negativo.

Agregados da oferta

Dende á óptica de oferta, á hora de analizar o comportamento da economía galega hai que destacar que todos os sectores de actividade, agás o sector servizos e a construción, presentaron en 2010 unha melloría nas taxas de variación interanuais, e estas taxas seguen sendo negativas nas ramas industriais e no sector da construción.

Xa que no capítulo 3 desta Memoria se analiza de xeito máis polo miúdo a actividade produtiva da economía galega, a modo de síntese salienta que as taxas de variación interanual do PIB pm, en termos reais, por ramas de actividade, mostran resultados positivos, agás nas ramas industrial e construción, con caídas do 0,5% e do 5,8% respectivamente, así observamos como a rama

Consumo e investimento en Galicia e España 2009-10: principais indicadores

	Galicia		España	
	2009	2010	2009	2010
<i>(taxas de variación interanual)</i>				
Consumo				
Renda familiar bruta dispoñible <i>(p.correntes)</i>	1,6	0,6	2,8	0,4
Índice de vendas do comercio polo miúdo	-4,1	2,0	-7,2	0,7
Índice de vendas do comercio polo miúdo <i>(p. constantes)</i>	-2,1	-0,1	-5,6	-1,6
Produción de bens de consumo	-19,7	-2,6	-10,0	0,9
Produción de bens de consumo duradeiro	-38,5	-7,5	-28,9	-7,4
Produción de bens de consumo non duradeiro	-17,6	-2,2	-6,8	1,9
Importación de bens de consumo	-17,4	-10,5	-17,5	7,1
Matriculación turismos e motocicletas	-4,8	-23,6	-21,0	-5,3
Ocupación hoteleira	-3,8	9,1	-6,4	3,4
Gasto de Administracións Públicas	6,0	0,1	5,0	-0,9
Expectativas do consumidor (1) <i>(saldo medio das respostas)</i>				
Indicador de confianza do consumidor	-32,3	-24,0		
Situación financeira persoal	-19,3	-10,1		
Situación económica de Galicia	-25,1	-31,3		
Capacidade de aforro	-25,1	-22,9		
Emprego	-40,3	-31,9		
Investimento				
Produción de bens de equipo	-12,0	-0,7	-21,9	-3,3
Matriculacións de vehículos de carga (2)	-29,1	20,8	-34,9	67,1
Importacións de bens de equipo	8,1	-35,6	-33,0	9,9
Licitación pública				
Total	-6,1	-32,4	-1,8	-33,0
Administración Xeral do Estado	10,5	-56,0	-29,4	-55,1
Administración autonómica	-56,9	9,1	-8,3	-22,8
Administracións locais	123,0	-12,1	57,5	-23,0
Expectativas empresariais <i>(saldo medio das respostas)</i>				
Índice galego de confianza empresarial	-29,2	-25,4		

(1) presentan valores que oscilan entre -100 e +100, sendo os resultados máis optimistas tanto para o momento actual como para o futuro os que máis se acerquen ao punto máximo

(2) matriculacións de camiións, furgonetas, autobuses e tractores industriais

Fonte: Elaboración propia CES-Galicia

1.2.2.

Tipos de xuros e préstamos hipotecarios 2006-10

	Tipos de xuros referentes a créditos para o consumo		Tipo medio dos préstamos hipotecarios a máis de tres anos		
	Bancos	Caixas de aforros	Bancos	Caixas de aforros	Conxunto entidades
	<i>(mes de decembro)</i>		<i>(medias anuais)</i>		
2006	8,90	8,02	4,12	4,22	4,17
2007	9,01	8,48	5,20	5,28	5,24
2008	9,54	8,80	5,78	5,92	5,86
2009	9,34	8,80	3,15	3,65	3,44
2010	9,80	9,15	2,51	2,97	2,77

Fonte: Banco de España

1.2.3.

industrial ralentiza, en grande medida, a súa caída que no ano 2009 foi do 13,7% mestres que a construción mantén a tendencia e a intensidade na redución do seu PIB pm. que no ano 2009 foi do 5,6%. Por outra banda o sector primario, a rama enerxética do secundario así como o sector servizos presenta no ano 2010 taxas de variación positivas, do 3,1%, 3,5% e 0,6% respectivamente.

Ao longo do ano, os datos recollidos no **cadro 1.2.1.** amosan que a industria experimentou a taxa de variación interanual negativa máxima no último trimestre do ano, cunha contracción do 4,5%. O sector primario presenta taxas de crecemento interanual positivas nos catro trimestres do ano 2010.

Finalmente, a construción descendeu un 5,8% en 2010, cando no ano anterior este sector caía un 5,6%. A súa evolución trimestral mantén taxas de variación negativa ao longo do ano, máis acusadas no primeiro e segundo trimestre.

Agregados da renda

No período 2003-2010 a participación dos asalariados na renda aumentou en un punto porcentual, acadando en 2010 o 47,7%. Pola contra, o peso dos beneficios, en termos de excedente bruto de explotación/rendas mixtas, acadou o 43,4% no derradeiro ano considerado, cinco décimas porcentuais por riba do acadado en 2003.

A taxa media de variación interanual do índice xeral de prezos (IPC) foi do 1,9%, cando no ano anterior este índice situouse no -0,6%. A evolución ao longo do ano amosa o paulatino ascenso na meirande parte do ano, acadando un incremento máximo no mes de decembro (3,1%).

O aumento salarial pactado en Galicia experimentou unha medra do 2,52%, oito décimas por debaixo do rexistrado no ano anterior. Seguindo a tendencia de anos anteriores, Galicia presenta un aumento salarial pactado, tanto no caso dos convenios de empresa como no doutros ámbitos, superior ao do conxunto do Estado.

• Asignación funcional da renda

Comparando os datos dos anos 2009 e 2010, o peso da remuneración de asalariados no PIB diminuíu en máis dun punto porcentual en tanto que a dos excedentes brutos de explotación/rendas mixtas permanece practicamente constante. En termos nominais, 2010 presenta por unha banda, unha redución do 1,1% da remuneración salarial, un crecemento da actividade produtiva do 1,5% (en termos de PIB a prezos constantes, ou 0,1% en termos reais) e un incremento do 1,1% dos beneficios empresariais (en termos de excedente de explotación bruto/renda mixta bruta).

Se se ten en conta a evolución da importancia relativa da poboación asalariada no conxunto do emprego –medido en termos do número de postos de traballo equivalente a tempo completo– os datos das Contas Económicas reflicten que no 2010 o 47,7% da renda se distribúe entre o 83,4% dos traballadores. Sete anos antes, o 80,4% dos traballadores se repartían o 46,7% da renda.

• Inflación

O crecemento da inflación galega rexistrado no último trimestre do ano 2009 continuou ao longo do ano 2010, acadándose en decembro do citado ano o 3,1%, o valor máis elevado desde o mes de xaneiro de 2002. A tendencia alcista no nivel de prezos, remata cunha taxa de crecemento interanual do 3,1% no mes de decembro. A taxa media de variación interanual en Galicia ascende en 2010 ata o 1,9%, unha décima de diferenza co conxunto do Estado (1,8%), cando no ano precedente o IPC medio anual foi do -0,6% (-0,3% en España). No conxunto dos países da zona euro a media anual do IPC situouse no 2,2%.

A nivel provincial, cómpre salientar que, en termos medios, todas as provincias galegas presentan o mesmo ascenso dos prezos ao consumo, así mesmo, atendendo aos datos correspondentes a decembro, as catro provincias galegas sitúanse en taxas de variación interanual en torno ao 3%.

Os axentes máis inflacionistas no ano 2010, tanto en Galicia como no conxunto do Estado, son os integrados nos grupos de bebidas alcohólicas e tabaco, transporte e vivenda. Así, na comunidade galega, o incremento

Asignación funcional da renda 2003-10 ⁽¹⁾

	Remuneración dos asalariados	Excedente de explotación bruto /Renda mixta bruta	Impostos netos sobre produción e importacións	PIB a prezos de mercado
(en millóns de €, prezos correntes)				
2003	19.399,1	17.855,2	4.320,2	41.574,5
2004	20.452,4	19.532,4	4.661,6	44.646,4
2005	21.973,1	20.884,2	5.230,4	48.087,7
2006	24.086,9	22.656,7	5.535,8	52.279,4
2007	26.331,4	24.221,2	5.659,9	56.212,5
2008	27.856,5	25.570,0	5.006,5	58.433,0
2009	27.905,9	24.836,1	4.260,6	57.002,5
2010	27.602,9	25.104,6	5.120,6	57.828,0
(% / PIB)				
2003	46,7	42,9	10,4	100,0
2004	45,8	43,7	10,4	100,0
2005	45,7	43,4	10,9	100,0
2006	46,1	43,3	10,6	100,0
2007	46,8	43,1	10,1	100,0
2008	47,7	43,8	8,6	100,0
2009	49,0	43,6	7,5	100,0
2010	47,7	43,4	8,9	100,0

(1) PIB a prezos correntes; datos corrixidos de efectos estacionais e de calendario (18-05-2011)
Fonte: IGE

■ 1.2.4.

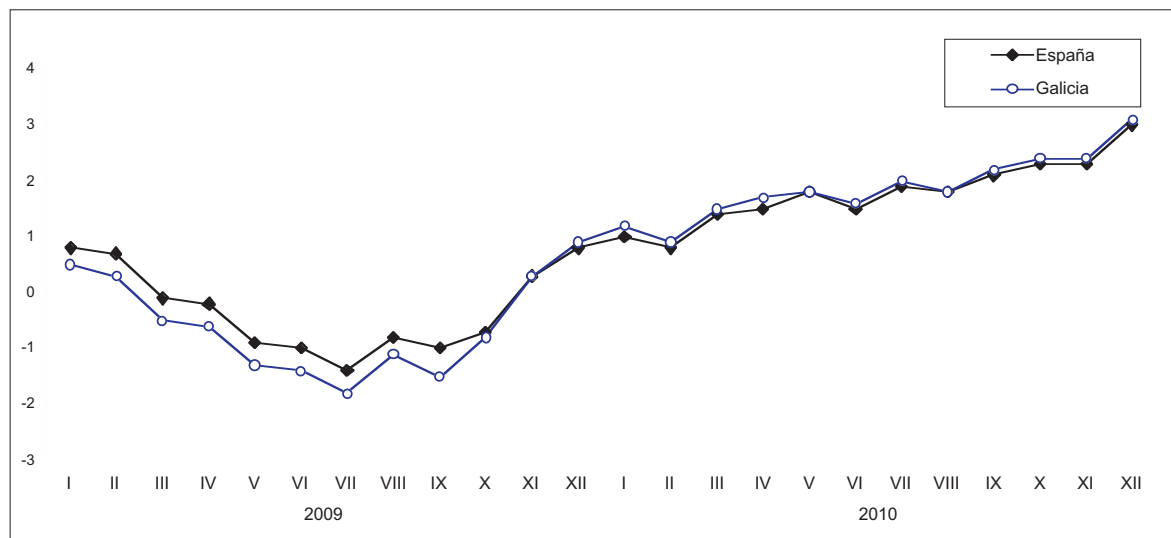
IPC xeral nas CC.AA. 2009-10

	decembro			media anual		
	2009	2010	10/09	2009	2010	10/09
	(en puntos porcentuais)			(en puntos porcentuais)		
	10/09			10/09		
	(taxas de variación interanuais)			(taxas de variación interanuais)		
	10/09			10/09		
Andalucía	0,6	3,2	2,6	-0,5	1,8	2,3
Aragón	0,8	2,9	2,1	-0,4	1,8	2,2
Asturias	0,7	3,2	2,5	-0,4	2,0	2,4
Baleares	0,8	2,7	1,9	-0,2	1,7	1,9
Canarias	- 0,4	2,0	2,4	-1,0	1,0	2,0
Cantabria	1,0	3,1	2,1	-0,3	1,9	2,2
Castela e León	0,7	3,2	2,5	-0,7	1,9	2,6
Castela-A Mancha	0,5	3,4	2,9	-1,2	2,0	3,2
Cataluña	1,2	3,0	1,8	0,2	2,0	1,8
C. Valenciana	0,8	2,9	2,1	-0,2	1,6	1,8
Extremadura	0,5	3,0	2,5	-0,5	1,7	2,2
Galicia	0,9	3,1	2,2	-0,6	1,9	2,5
A Coruña	1,2	3,1	1,9	-0,1	1,9	2,0
Lugo	0,7	3,0	2,3	-0,9	1,9	2,8
Ourense	0,5	3,1	2,6	-0,9	1,9	2,8
Pontevedra	0,9	3,1	2,2	-0,9	1,9	2,8
Madrid	0,9	3,0	2,1	-0,1	1,8	1,9
Murcia	0,6	3,0	2,4	-0,6	1,7	2,3
Navarra	0,5	2,8	2,3	-0,6	1,6	2,2
País Vasco	1,0	2,8	1,8	0,3	1,7	1,4
A Ríoxa	0,5	3,0	2,5	-0,5	1,7	2,2
Ceuta	1,4	1,9	0,5	0,5	1,5	1,0
Melilla	1,3	2,4	1,1	0,1	2,1	2,0
Total	0,8	3,0	2,2	-0,3	1,8	2,1

Fonte: INE

■ 1.2.5.

IPC xeral en Galicia e España 2009-10

IPC subxacente en Galicia e España 2009-10

Fonte: INE

1.2.6.

medio dos prezos dos produtos de bebidas alcohólicas e tabaco foi do 9,8% (10,9% de media en España), en tanto que no caso do transporte e da vivenda estas porcentaxes foron do 6,9% e 4,8%, respectivamente (6,9% e 3,5% en España). Por contra, os menos inflacionistas foron os grupos de ocio e cultura, comunicacións e vestido/calzado, con procesos de deflación tanto en Galicia como en España.

Atendendo á súa distribución segundo produtos, com-

pre salientar que o tabaco, cun 15,5%, e os produtos de “calefacción, alumeado e distribución de auga” e “transporte persoal”, cunhas taxas de variación interanual do 7,5% e 6,6%, respectivamente, rexistraron os incrementos medios máis importantes. Pero tamén temos importantes baixadas de prezo do azucre, cun 10,9% menos, e do leite, cun 4,7% menos.

A inflación subxacente (non considera os alimentos non elaborados nin os produtos enerxéticos) presentou

IPC galego e español 2009-10: distribución segundo grupos

	2009		2010		10/09	
	Galicia	España	Galicia	España	Galicia	España
	(taxas de variación media anuais) (%)				(en puntos porcentuais)	
Xeral	-0,6	-0,3	1,9	1,8	2,5	2,1
Alimentos e bebidas non alcohólicas	-1,0	-1,1	-1,0	-0,8	0,0	0,3
Bebidas alcohólicas e tabaco	7,9	8,9	9,8	10,9	1,9	2,0
Vestido e calzado	-1,6	-1,7	-0,3	-0,3	1,3	1,4
Vivenda	-0,7	1,3	4,8	3,5	5,5	2,2
Enxoval	1,7	1,5	0,2	0,6	-1,5	-0,9
Medicina	-0,6	-0,7	0,0	-1,0	0,6	-0,3
Transporte	-5,8	-5,8	6,9	6,9	12,7	12,7
Comunicacións	-0,7	-0,7	-0,8	-0,8	-0,1	-0,1
Ocio e cultura	-0,4	-0,4	-1,4	-1,2	-1,0	-0,8
Ensino	3,9	3,5	2,4	2,5	-1,5	-1,0
Hoteis, cafés e restaurantes	2,8	1,9	1,8	1,2	-1,0	-0,7
Outros bens e servizos	2,2	2,5	1,9	2,3	-0,3	-0,2

Fonte: INE

■ 1.2.7.

en 2010 saltos entre taxas de variación positivas e negativas, cunha taxa media de crecemento similar en Galicia e en España, e rematando o ano no mes de decembro cun 0,3% en ambos casos.

No concernente a outros indicadores de prezos, o **cadro 1.2.9.** amosa que en Galicia, a taxa de variación interanual do índice xeral de prezos industriais (IPI) a decembro de 2010, rexistrou unha subida do 5,3%, sendo esta porcentaxe igual á rexistrada no conxunto do Estado. Os maiores incrementos experimentáanse na enerxía, cunha medra do 12%, fronte ao incremento do 9,6% do ano anterior. Pola contra, os “bens de consumo duradeiro” descendéron un 0,2%.

No sector primario, o índice xeral de prezos percibidos polos agricultores no conxunto do Estado pasou de 107,03 no mes de decembro de 2009 a 100,78 na mesma data do 2010. En canto ao índice de prezos pagados, no que corresponde a gastos xerais pasou de 114,65 en decembro do 2009 a 117,93 no 2010, salientando o incremento sufrido no prezo pagado pola electricidade e lubricantes. E os bens de investimento de 115,36 a 118,52 (ano base 2005=100).

• Custos e salarios

O aumento salarial pactado en Galicia no conxunto dos sectores non primarios experimentou unha medra nominal do 2,52%, case oito décimas por debaixo do

rexistrado no ano anterior. Atendendo á desagregación segundo convenios de empresa e convenios doutro ámbito, o **cadro 1.2.10.** amosa que estes medraron un 2,05% e un 2,56%, respectivamente. Ao igual que o acontecido en anos anteriores, Galicia presenta un aumento salarial pactado, tanto no caso dos convenios de empresa como no dos outros ámbitos, superior ao do conxunto do Estado.

O custo laboral é o custo total no que incorre un empregador pola utilización do factor traballo, incluíndo, polo tanto, o custo salarial (tódalas remuneracións, tanto en metálico como en especie, realizadas aos traballadores pola prestación profesional por conta allea) así como os chamados “outros custos” (prestacións non salariais e cotizacións obrigatorias á Seguridade Social), neste senso, o custo laboral por traballador e mes en Galicia rexistrou en 2010 unha medra que se sitúa por riba do incremento medio estatal, aínda que o custo laboral total por persoa e mes segue estando moi por debaixo da media estatal. Segundo reflicte a Enquisa Trimestral do Mercado Laboral (INE), tras o incremento do 2,3% respecto ao ano anterior (0,4% no conxunto do Estado), o custo laboral medio ascendeu a 2.251,34 euros (un 10,9% inferior á media estatal), o que volve a situar a Galicia coma a terceira comunidade autónoma cos custos laborais máis baixos, tan só superada por Estremadura (2.153,9 euros por traballador e mes) e Canarias (2.134,3 euros).

IPC galego e español 2009-10: distribución segundo produtos

	2009		2010		10/09	
	Galicia	España	Galicia	España	Galicia	España
			(taxas de variación media anuais)		(en puntos porcentuais)	
			(%)			
Índice xeral	-0,6	-0,3	1,9	1,8	2,5	2,1
Cereais e derivados	2,1	1,9	-1,8	-1,3	-3,9	-3,2
Pan	0,9	0,0	-1,1	-0,3	-2,0	-0,3
Carne de vacún	-0,6	1,7	1,1	0,5	1,7	-1,2
Carne de ovino	4,1	1,9	2,0	-3,1	-2,1	-5,0
Carne de porcino	-0,6	-3,8	-3,5	-2,1	-2,9	1,7
Carne de ave	-2,7	-1,9	-3,0	-4,0	-0,3	-2,1
Outras carnes	0,9	0,6	0,3	-0,3	-0,6	-0,9
Peixe fresco e conxelado	-4,9	-4,6	0,7	1,3	5,6	5,9
Crustáceos, moluscos e preparados de peixe	-0,8	-0,7	-0,2	1,5	0,6	2,2
Ovos	3,6	1,2	-0,2	-1,1	-3,8	-2,3
Leite	-8,4	-8,2	-4,7	-5,2	3,7	3,0
Productos lácteos	-1,6	-1,4	-2,0	-1,9	-0,4	-0,5
Aceites e graxas	-11,8	-11,4	-4,4	-2,6	7,4	8,8
Froitas frescas	3,4	0,3	0,5	-1,2	-2,9	-1,5
Froitas en conserva e frutos secos	-0,7	0,4	-2,0	-1,4	-1,3	-1,8
Legumes e hortalizas frescas	4,4	2,1	2,4	1,3	-2,0	-0,8
Preparados de legumes e hortalizas	0,7	0,4	-2,2	-1,0	-2,9	-1,4
Patacas e os seus preparados	-2,7	-7,0	-1,3	7,6	1,4	14,6
Café, cacao e infusións	1,5	1,3	-0,6	-0,1	-2,1	-1,4
Sucree	-4,4	-6,9	-10,9	-9,0	-6,5	-2,1
Outros preparados alimenticios	2,6	1,9	0,0	-0,1	-2,6	-2,0
Augua mineral, refrescos e zumes	2,0	3,0	-1,9	-2,3	-3,9	-5,3
Bebidas alcólicas	1,2	2,0	-0,4	0,2	-1,6	-1,8
Tabaco	11,9	11,7	15,5	15,0	3,6	3,3
Prendas de vestir de home	-2,2	-1,9	-0,3	-0,4	1,9	1,5
Prendas de vestir de muller	-2,2	-2,5	-1,0	-0,9	1,2	1,6
Prendas de vestir de neno e bebé	-2,6	-1,4	1,1	-0,2	3,7	1,2
Complementos e reparacións de prendas de vestir	0,6	0,4	2,4	1,3	1,8	0,9
Calzado de home	0,2	0,0	-1,2	0,1	-1,4	0,1
Calzado de muller	0,7	-0,7	0,1	1,0	-0,6	1,7
Calzado de neno	-1,3	-0,5	1,6	0,1	2,9	0,6
Reparación de calzado	5,1	4,2	5,0	3,5	-0,1	-0,7
Vivenda en aluguer	2,8	3,1	1,5	1,1	-1,3	-2,0
Calefacción, alumado e distribución de auga	-4,2	-0,5	7,5	5,6	11,7	6,1
Conservación da vivenda	3,5	3,0	2,4	2,1	-1,1	-0,9
Mobles e revestimentos de solo	2,5	1,1	0,5	1,0	-2,0	-0,1
Textis e accesorios para o fogar	1,8	0,4	-2,3	0,2	-4,1	-0,2
Electrodomesticos e reparacións	-0,4	0,2	-0,6	-0,5	-0,2	-0,7
Utensilios e ferramentas para o fogar	2,4	2,3	2,5	2,2	0,1	-0,1
Artigos non duradeiros para o fogar	0,4	1,8	-0,3	-0,4	-0,7	-2,2
Servizos para o fogar	3,5	3,4	2,1	2,5	-1,4	-0,9
Servizos médicos e semellantes	2,4	3,9	2,8	2,7	0,4	-1,2
Medicamentos e material terapéutico	-3,2	-3,5	-2,6	-3,1	0,6	0,4
Transporte personal	-5,3	-5,7	6,6	6,6	11,9	12,3
Transporte público urbán	4,1	6,5	1,8	3,2	-2,3	-3,3
Transporte público interurbán	3,7	3,7	1,1	1,8	-2,6	-1,9
Comunicacións	-0,7	-0,7	-0,8	-0,8	-0,1	-0,1
Obxectos recreativos	-5,0	-5,4	-3,7	-3,4	1,3	2,0
Publicacións	2,3	2,7	1,6	2,0	-0,7	-0,7
Esparcimento	3,1	2,7	0,9	1,4	-2,2	-1,3
Educación infantil e primaria	3,8	3,6	1,8	2,2	-2,0	-1,4
Educación secundaria	3,9	1,4	2,0	2,0	-1,9	0,6
Educación universitaria	5,4	5,4	3,1	3,2	-2,3	-2,2
Outros gastos de ensinanza	2,5	3,2	2,1	1,6	-0,4	-1,6
Artículos de uso persoal	1,3	1,1	0,4	0,6	-0,9	-0,5
Turismo e hostalería	2,6	1,8	1,2	0,6	-1,4	-1,2
Outros benes e servizos	3,6	3,6	4,4	3,5	0,8	-0,1

Fonte: INE

Índice de prezos industriais nas CC.AA. 2010: distribución segundo destino económico dos bens

	Índice xeral	Bens de consumo	Bens de consumo duradeiro	Bens de consumo non duradeiro	Bens de equipo	Bens intermedios	Energía
<i>(taxas de variación anual)</i>							
Andalucía	10,0	1,1	3,9	0,7	1,0	12,1	19,6
Aragón	5,0	0,8	2,3	-0,2	3,0	9,1	5,5
Asturias	4,5	-0,1	-0,4	-0,1	-4,8	10,0	2,1
Baleares	4,4	1,2	1,2	1,2	-0,2	4,9	6,4
Canarias	7,5	0,3	-	0,3	2,2	2,3	13,0
Cantabria	6,6	1,9	-0,3	2,7	0,9	12,6	5,6
Castela e León	3,2	1,1	1,9	1,1	-0,3	5,5	4,8
Castela-A Mancha	6,0	0,2	1,0	0,2	1,0	4,0	17,4
Cataluña	4,9	1,5	1,0	1,6	1,1	5,8	14,3
C. Valenciana	5,3	2,4	1,7	2,6	1,5	2,7	19,0
Extremadura	4,7	2,7	-0,1	2,7	0,6	8,5	5,5
Galicia	5,3	1,4	-0,2	1,6	1,3	5,9	12,0
Madrid	2,4	-1,2	2,2	-1,7	0,4	3,5	5,2
Murcia	9,0	4,0	1,0	4,6	10,1	4,4	18,8
Navarra	2,5	1,4	1,7	1,4	-0,9	5,5	2,7
País Vasco	8,3	0,5	0,4	0,5	2,2	10,9	16,8
A Rioxa	2,2	2,2	0,4	2,5	0,0	2,6	4,5
Total	5,3	1,3	1,4	1,3	0,7	5,7	13,5

Fonte: INE

■ 1.2.9.

Aumento salarial pactado en Galicia e España 2006-2010

	2006	2007	2008	2009	2010
<i>(%)</i>					
Galicia					
Total	4,01	4,95	4,19	3,28	2,52
Convenios de empresa	3,36	3,82	3,43	2,46	2,05
Convenios doutro ámbito	4,09	5,11	4,29	3,38	2,56
España					
Total	3,59	4,21	3,60	2,25	2,10
Convenios de empresa	3,15	3,57	3,09	2,20	1,57
Convenios doutro ámbito	3,65	4,28	3,65	2,26	2,14

Fonte: Ministerio de Trabajo e Inmigración

■ 1.2.10.

A industria foi novamente, tanto en Galicia coma en España, o sector de actividade cos custos laborais máis elevados, cunha media de 2.443,3 euros en Galicia, o 85,8% da media estatal. Séguenlle a construción, cun custo laboral medio de 2.388,3 euros (o 92,6% do custo estatal) e os servizos, cun custo medio de 2.174,9 euros (o 88,7% do custo medio en España) (cadro 1.2.11.).

O importe das ganancias salariais (pagos ordinarios) por traballador e mes segue situando a Galicia coma a tercei-

ra comunidade autónoma cos custos salariais ordinarios máis baixos, por detrás de Extremadura e Canarias. Tras unha medra do 1,9%, 1,6 puntos porcentuais superior á experimentada en España, estas acadaron en 2010 os 1.439,07 euros (176,41 euros menos que a media no conxunto do Estado), por diante de Extremadura, con 1.371,39 euros e Canarias con 1.399,83 euros de custo salarial ordinario por traballador e mes.

En relación ao tempo de traballo, entendemos por

Custos laborais en Galicia e España 2009-10: distribución segundo sectores económicos e compoñentes

	2009							
	Galicia				España			
	Total	Industria	Construción	Servizos	Total	Industria	Construción	Servizos
	(en €)							
Custo laboral por traballador e mes	2.199,66	2.367,43	2.261,37	2.139,84	2.516,81	2.785,97	2.575,89	2.448,70
Custo total	1.615,02	1.728,30	1.559,26	1.593,09	1.857,97	2.030,23	1.791,19	1.829,71
Custo salarial total	1.411,92	1.492,33	1.433,33	1.384,74	1.611,15	1.730,75	1.578,43	1.589,38
Custo salarial ordinario	584,64	639,14	702,11	546,75	658,84	755,74	784,71	618,99
Custo por percepcións non salariais	91,66	90,62	155,60	79,88	113,18	140,81	186,36	96,39
Custo por cotizacións obrigatorias	511,63	573,99	565,52	483,49	565,43	643,34	617,12	540,62
Subvencións e bonificacións da S. Social	18,66	25,47	19,01	16,63	19,78	28,42	18,77	18,02
Custo laboral por hora efectiva								
Custo total por hora	16,41	17,18	15,36	16,41	19,02	20,51	17,82	18,87
Custo salarial total por hora	12,05	12,54	10,60	12,22	14,04	14,95	12,39	14,10
Custos salarial ordinario por hora	10,54	10,83	9,74	10,62	12,18	12,75	10,92	12,25
Outros custos por hora	4,36	4,64	4,77	4,19	4,98	5,57	5,43	4,77
	2010							
	Galicia				España			
	Total	Industria	Construción	Servizos	Total	Industria	Construción	Servizos
	(en €)							
Custo laboral por traballador e mes	2.251,34	2.443,34	2.388,32	2.174,91	2.526,97	2.848,91	2.578,73	2.452,88
Custo total	1.663,16	1.801,75	1.656,79	1.625,44	1.875,23	2.088,61	1.804,74	1.838,73
Custo salarial total	1.439,07	1.528,56	1.461,04	1.410,27	1.615,48	1.771,06	1.565,09	1.588,69
Custo salarial ordinario	588,19	641,59	731,53	549,47	651,74	760,31	773,99	614,14
Custo por percepcións non salariais	86,18	81,68	155,21	76,07	104,49	134,26	167,86	90,59
Custo por cotizacións obrigatorias	521,23	587,68	594,17	490,43	567,22	654,31	624,78	541,92
Subvencións e bonificacións da S. Social	19,22	27,76	17,85	17,04	19,97	28,27	18,64	18,37
Custo laboral por hora efectiva								
Custo total por hora	16,81	17,51	16,50	16,66	19,14	20,67	17,81	18,97
Custo salarial total por hora	12,42	12,91	11,45	12,45	14,20	15,15	12,47	14,22
Custos salarial ordinario por hora	10,74	10,94	10,08	10,80	12,24	12,86	10,81	12,30
Outros custos por hora	4,39	4,60	5,05	4,21	4,94	5,51	5,35	4,75

Fonte: INE

1.2.11.

horas pactadas, as legalmente establecidas por acordo verbal, contrato individual ou convenio colectivo entre traballador e empresa, e entendemos por horas efectivas as realmente traballadas tanto en períodos normais de traballo, como en xornadas extraordinarias incluíndo as horas perdidas en lugar de traballo.

Tendo isto en conta, o número de horas mensuais efectivamente traballadas manteuse constante en Galicia no ano 2010 en relación ao ano anterior (acada as 134,1 horas), descendendo lixeiramente no conxunto do Estado ata as 132,2 horas, (132,5 horas no ano 2009). Os traballadores a tempo completo teñen en Galicia 145,7 horas efectivamente traballadas (144,5 horas de media en España), e os traballadores a tempo parcial, un total de 75,1 horas ao mes (75,9 horas no conxunto do Estado).

Do mesmo xeito que en anos anteriores, a construción é o sector de actividade con máis horas pactadas e efectivas, seguido pola industria e os servizos. Sen embargo no caso individual dos traballadores a tempo completo e a tempo parcial, a industria é o sector que presenta un maior número de horas pactadas, mentres que a construción é o sector que en ámbolos dous casos presenta un maior número de horas efectivas.

A estabilidade no número de horas efectivamente traballadas no ano 2010 en relación ao ano anterior, foi acompañada da constancia no custo laboral por hora efectiva, que acada un valor monetario de 16,81 euros, fronte aos 16,41 euros do ano anterior (19,14 euros de media en España, fronte aos 19,02 euros do ano 2009).

Tempo de traballo segundo traballador e mes en Galicia e España 2009-10: distribución segundo tipo de xornada e sectores de actividade

	2009							
	Total		Industria		Construción		Servizos	
	España	Galicia	España	Galicia	España	Galicia	España	Galicia
Horas pactadas								
Total traballadores	154,6	156,0	163,7	164,5	166,0	169,2	150,9	151,1
Traballadores a tempo completo	168,1	169,4	170,3	171,2	170,8	171,2	167,1	168,4
Traballadores a tempo parcial	85,1	83,4	79,9	86,5	83,5	85,7	85,5	82,9
Horas pagadas								
Total traballadores	155,1	156,3	164,3	165,0	166,3	169,8	151,4	151,3
Traballadores a tempo completo	168,6	169,7	170,9	171,7	171,2	171,8	167,6	168,6
Traballadores a tempo parcial	85,2	83,7	80,1	86,8	82,9	85,7	85,7	83,2
Horas efectivas								
Total traballadores	132,5	134,1	136,3	137,9	144,7	147,2	130,0	130,5
Traballadores a tempo completo	143,8	145,3	141,4	143,3	148,9	149,0	143,6	145,1
Traballadores a tempo parcial	74,5	73,7	69,9	75,2	72,9	76,4	74,7	73,4
Horas non traballadas								
Total traballadores	22,8	22,5	28,5	28,1	21,9	22,7	21,6	20,9
Traballadores a tempo completo	25,1	24,8	29,8	29,5	22,6	23,1	24,2	23,7
Traballadores a tempo parcial	10,9	10,0	10,1	11,7	10,5	9,3	11,0	9,8
Horas extras por traballador								
Total traballadores	0,6	0,6	0,8	1,3	0,6	0,8	0,6	0,3
Traballadores a tempo completo	0,7	0,6	0,9	1,4	0,6	0,8	0,7	0,4
Traballadores a tempo parcial	0,2	0,3	0,2	0,4	0,0	0,0	0,2	0,3
2010								
	Total		Industria		Construción		Servizos	
	España	Galicia	España	Galicia	España	Galicia	España	Galicia
Horas pactadas								
Total traballadores	153,1	155,7	163,4	164,9	165,5	168,9	149,5	150,8
Traballadores a tempo completo	167,9	169,5	170,2	171,5	170,7	170,9	166,9	168,6
Traballadores a tempo parcial	86,2	84,7	83,3	88,0	83,9	86,9	86,5	84,3
Horas pagadas								
Total traballadores	153,6	155,9	164,1	166,1	166,0	169,6	149,9	150,8
Traballadores a tempo completo	168,4	169,9	170,9	172,7	171,3	171,7	167,3	168,6
Traballadores a tempo parcial	86,4	84,7	83,5	88,3	83,9	86,9	86,6	84,4
Horas efectivas								
Total traballadores	132,2	134,1	138,1	139,9	145,0	145,3	129,4	130,7
Traballadores a tempo completo	144,5	145,7	143,6	145,1	149,4	146,8	144,1	145,6
Traballadores a tempo parcial	75,9	75,1	73,5	78,7	75,2	81,1	76,2	74,7
Horas non traballadas								
Total traballadores	21,7	22,1	26,3	26,5	21,3	24,5	20,7	20,4
Traballadores a tempo completo	24,1	24,5	27,7	28,0	22,1	25,0	23,5	23,3
Traballadores a tempo parcial	10,5	9,7	10,1	9,7	8,8	5,9	10,6	9,8
Horas extras por traballador								
Total traballadores	0,6	0,5	1,0	1,4	0,7	0,9	0,6	0,2
Traballadores a tempo completo	0,7	0,6	1,1	1,5	0,7	0,9	0,7	0,3
Traballadores a tempo parcial	0,2	0,1	0,2	0,4	0,1	-	0,2	0,1

Fonte: INE

Produtividade aparente do factor traballo en Galicia e España 2009-10 (1): distribución segundo sectores

	2009		2010	
	Galicia	España	Galicia	España
<i>(prezos correntes, en millóns de €)</i>				
Producción (1)				
PIB prezos de mercado	54.857	1.053.914	55.631	1.062.591
VEB sector primario	2.286	25.955	2.329	26.062
VEB industria	12.611	224.340	13.592	242.004
VEB construción	6.440	105.522	6.186	97.791
VEB servizos	33.520	698.097	33.524	696.734
<i>(en miles de persoas)</i>				
Emprego				
Total	1.151,5	18.880,0	1.100,7	18.456,5
Sector primario	91,6	786,1	86,6	793,0
Industria	194,1	2.775,0	171,7	2.610,5
Construción	115,7	1.888,3	105,2	1.650,8
Servizos	750,1	13.438,7	737,2	13.402,2
<i>(prezos correntes, en miles de € por ocupado)</i>				
Produtividade aparente				
Total	47,64	55,82	50,54	57,57
Sector primario	26,40	33,02	26,89	32,87
Industria	73,45	80,84	79,16	92,70
Construción	61,22	55,88	58,80	59,24
Servizos	45,47	51,95	45,47	51,99
<i>(prezos correntes, % G/E)</i>				
Produtividade aparente				
Total	85,34	100,00	87,79	100,00
Sector primario	79,95	100,00	81,83	100,00
Industria	90,85	100,00	85,39	100,00
Construción	109,55	100,00	99,26	100,00
Servizos	87,53	100,00	87,47	100,00

(1) datos 2009 son avance; datos 2010 son primeira estimación

Fonte: INE

■ 1.2.13.

Mercado de traballo e produtividade

A leve recuperación da actividade produtiva en Galicia, en relación á recesión do ano anterior, non se ve reflectida nunha mellora dos datos do mercado laboral. A modo de síntese, xa que se presenta nesta Memoria un capítulo específico dedicado á análise do emprego, o último ano presenta un incremento do desemprego, cunha taxa de variación interanual do número de parados só inferior ao 20% no segundo trimestre do ano; cunha caída do número de persoas afiliadas á Seguridade Social e do número de persoas ocupadas segundo a Enquisa de Poboación Activa (EPA) e un novo descenso da contratación rexistrada nas oficinas de emprego.

Nun contexto de lenta e inestable recuperación económica, con taxas medias de variación interanual do PIB real do 0,1%, o mercado de traballo galego, tal como acontece a nivel estatal, denota a existencia de rixideces

e ineficiencias que limitan en grande medida a súa recuperación.

Así, os datos do ano 2010 mostran un descenso do 2,2% do número de afiliados á Seguridade Social en alta laboral (descenso do 4% en 2009), e o número de persoas ocupadas segundo a EPA cae un 4,4%, catro décimas porcentuais máis que no ano precedente. No que atinxe ao desemprego, o número de persoas rexistradas nas oficinas de emprego aumentou nun 9,7% e o número de parados estimados pola EPA, en 34.500 persoas. A taxa de paro medrou en Galicia ata o 15,4%, case cinco puntos porcentuais por debaixo da media española que no citado ano 2010 acadou o 20,1%.

Ao longo do exercicio 2010, a pesar das taxas de variación interanual positivas a partir do primeiro trimestre do ano do PIB real, a taxa de ocupación mantense en torno ao 46% con leves variacións estacionais, en todo

Indicadores de seguimento dos obxectivos fixados no Acordo pola competitividade de Galicia 2008-11

		Obxectivo 2011	Data	Galicia	España
Desenvolvemento e modernización empresarial					
Gasto en I+D do sector privado	(% sobre gasto I+D)	50,0			
Gasto en I+D do sector privado	(% sobre PIB)	0,8	2009	44,4	55,6
Empresas con conexión a internet mediante banda ampla	(% sobre total empresas)	97,5	2010	0,4	1,1
Gastos totais en actividades innovadoras das empresas	(% sobre PIB)	2,0	2009	98,4	98,7
Empresas que innovan	(% sobre empresas de 10 ou máis ocupados)	27,5	2009	1,3	1,7
Empresas de máis de 100 asalariados	(Empresas por 1.000 habitantes)	0,3	2009	16,4	15,2
Importacións de bens de equipamento	(% sobre total importacións)	11,5	2010	0,2	0,3
Propensión media a exportar	(% exportacións internacionais sobre PIB)	30,0	2010	7,5	19,9
Prazas hoteleiras	(Prazas por 1.000 habitantes)	25,0	2010	27,3	17,5
				22,4	29,7
Demografía, mercado de traballo e capital humano					
Taxa de crecemento poboación	(taxa crecemento por mil)	6,0	2010	0,6	5,9
Taxa temporalidade	(%)	20,0		25,1	24,9
Taxa global de emprego	(% ocupados sobre pob. 16-64 anos)	67,5	2010	50,3	53,0
Taxa feminina de emprego	(% mulleres ocupadas sobre mulleres 16-64)	59,0		42,3	43,9
Taxa de desemprego xuvenil	(% parados de 16-24 anos sobre activos 16-24)	13,0		21,2	24,6
Abandono educativo temprano	(% pob. 18-24 que non rematou secundaria 2ª etapa e non segue ningún tipo de formación)	22,5	2009	26,0	31,2
Nivel de formación da poboación nova	(% pob. 20-24 que completou polo menos secundaria 2ª etapa)	80,0		66,6	65,0
Titulados en matemáticas, ciencias e tecnoloxías	(Graduados en educación superior en ciencia e tecnoloxía por mil hab. 20-29 anos)	13,5	2008	12,0	11,6
I+D+i e Sociedade da Información					
Gasto en I+D	(% sobre PIB)	1,6	2009	1,0	1,4
Solicitudes de patentes vía estatal	(Nº por millón habitantes)	52,5	2010	69,3	78,0
Persoal en actividades I+D	(% sobre ocupados)	1,0	2009	0,9	1,2
Poboación que emprega internet		40,0		53,6	64,2
Persoas que mercaron a través de internet	(% sobre poboación 16-74 anos)	22,5		14,4	17,4
Persoas que obteñen información de pax web da Admón.		60,0	2010	51,7	46,4
Empresas con sitio/páxina web		55,0		58,9	63,9
Empresas que interactúan coas AA.PP. mediante internet	(% empresas con conexión internet)	75,0		68,1	70,1
Redes de transporte e infraestruturas enerxéticas					
Dotación autovías e autoestradas	(Km/1.000 km2)	31,0	2009	34,5	32,7
Dotación estradas	(Km/1.000 km2)	615,0		593,3	301,6
Medioambiente e territorio					
Xeración eléctrica con renovables	(% sobre xeración enerxía eléctrica)	81,0	2009	55,1	26,0

Fonte: Elaboración propia CES-Galicia

1.2.14.

caso inferior en máis de dous puntos porcentuais á existente no ano 2009.

Asemade, a poboación parada segundo a EPA presenta a taxa de variación interanual máis reducida no segundo trimestre do ano co 18,4%, cando no mesmo trimestre do ano anterior chegara ao 56,2%.

Tendo en conta a evolución do PIB (prezos correntes) e o emprego equivalente a tempo completo, a produtividade aparente do traballo, medida como o cociente entre estas dúas variables, volveu a medrar no 2010, tanto en Galicia como en España. No conxunto da eco-

nomía galega, a medra foi do 6,1%, tres puntos por encima da medra española. A comunidade galega presenta incrementos da produtividade aparente no sector primario e na industria, fronte aos descensos da produtividade aparente media estatal. Na construción, a produtividade aparente en Galicia descende, fronte ao incremento da media de España.

A produtividade aparente do factor traballo representa en Galicia o 87,8% da media estatal, dous puntos e medio por riba da media do ano anterior. Como indica o **cadro 1.2.13.**, a pesar do incremento da produtividade de media do emprego no sector primario e na industria,

as produtividades aparentes do emprego de todos os sectores en Galicia, seguen por debaixo da media estatal.

Xunto ao problema da ocupación e ao incremento do desemprego, os datos recollidos no **cadro 1.1.6.** [*Merca-
do de traballo en Galicia e España 2009-10*] reflicten unha importante redución do número de expedientes de regulación de emprego autorizados e dos traballadores afectados polos mesmos, así como unha caída do 1,4%, menor que no ano anterior, do número de empresas inscritas na Seguridade Social no réxime xeral e da minaría de carbón e dun incremento do 5,3% no das sociedades mercantís creadas no último ano, dato máis significativo si se ten en conta a redución do 28,5% da creación deste tipo de sociedades no ano 2009. ■

1.3. MARCO ORZAMENTARIO

A Lei 9/2009, do 23 de decembro, aproba o orzamento xeral da Comunidade Autónoma de Galicia para o ano 2010, determinando, na súa exposición de motivos, o obxectivo final do mesmo, como o de obter un crecemento económico positivo en Galicia no ano 2010.

Con este obxectivo final, e dado o contexto económico e financeiro marcado pola recesión económica, a asignación dos recursos nos orzamentos da Comunidade Autónoma para o ano 2010 debería axustarse aos seguintes criterios:

- Adopción de medidas dinamizadoras da economía fronte á crise e fomento do emprego a través de actuacións que melloren a súa calidade e a súa seguridade.
- Impulso da competitividade mediante investimentos en I+D+i, TIC e modernización equilibrada de todos os sectores produtivos de Galicia.
- Apoio ás familias e á mocidade mediante políticas de benestar, igualdade e vivenda.
- Avances na economía da información e do coñecemento.

En base a estes criterios, o orzamento consolidado da Comunidade Autónoma de Galicia para 2010 ascendeu a 11.686,3 millóns de euros, un 0,9% (105,2 millóns de

euros) menos que os aprobados no exercicio anterior, o que representa o 20,2% do PIB galego a prezos de mercado (prezos correntes) e supón 4.177,2 euros/habitante.

A conta financeira

A forma en que se interrelacionan as grandes magnitudes que interveñen na composición dos presupostos queda reflectida na conta financeira. A estimación dos ingresos por operacións correntes no exercicio 2010 sitúase en 8.859,2 millóns de euros, cunha diminución respecto ao exercicio precedente do 11,8%, (1.183 millóns de euros menos), mentres que a estimación dos gastos correntes ascendeu a 8.583,5 millóns de euros, o que supón unha diminución do 0,4% respecto ao ano anterior. Malia a desfavorable evolución dos ingresos correntes, o aforro da Comunidade mantense positivo, en 275,7 millóns de euros, aínda que este aforro orzamentario diminúe un 80,6% en relación ao existente no exercicio anterior (1.423,3 millóns de euros no ano 2009).

No concernente ás operacións de capital, os gastos por operacións non financeiras de capital acadaron os 2.406,9 millóns de euros, un 11,1% inferior ao ano anterior, equivalente ao 4,16% do PIB galego a prezos de mercado, prezos correntes (fonte: IGE). No ano 2010 os ingresos por operacións de capital redúcense en 120

Ámbito dos Orzamentos Xerais da Comunidade Autónoma de Galicia

Comunidade Autónoma		Organismos Autónomos		Axencias públicas	Sociedades públicas	
Seccións		Administrativos	Comerciais, industriais e financeiros		Entes públicos	Sociedades m
Parlamento Consello de Contas Consello da Cultura Galega						
Presidencia da Xunta		SGPIHM			CRTVG	TVG, S.A. RTVG, S.A. RETEGAL S.A.
Presidencia Admóns. Públicas e Xustiza		EGAP AGASP			Axencia Galega de Emerxencias	
Facenda		IGE Tribunal Defensa da Competencia			CES CIXTEC	SPI Galicia S.A. Aceousa
Medio Ambiente, Territorio e Infraestruturas		Augas de Galicia APLU	IGVS		EPOSH	Sogama S.A. Xestur Coruña S.A. Xestur Lugo S.A. Xestur Ourense S.A. Xestur Pontevedra S.A.
Economía e Industria		ICG			IGAPE INEGA	Galicia Calidade S.A. CEEI Galicia S.A. XES Galicia S.A. Sodiga Galicia S.A. Centro de Supercon
Educación e Ordenación Universitaria						
Sanidade		SERGAS				Galaria S.A.
Cultura e Turismo				AGADIC		S. A. Xestión Xacobeo S. Imaxe e Promoción Tr
Traballo e Benestar		Instituto Galego de Seguridade e Saúde Laboral			Consello Galego de Relacións Laborais	
Medio Rural			FOGGA		Axencia Galega de Desenv. Rural Instituto Galego da Calidade Alimentaria	Sodeco S.A. Xenética Fontao, S.A. Seaga S.A. Bantegal S. A.
Mar					Portos de Galicia Inst. Tecnolóxico Control Medio	
Consello Consultivo de Galicia						
Transferencias a CC.LL.						
Débeda Pública						
Gastos diversas Consellerías						

AGADIC: Axencia Galega de Industrias Culturais. **AGASP:** Academia Galega de Seguridade Pública. **APLU:** Axencia de Protección da legalidade urbanística. **CES:** Consello Económico e Social. **FUNGA:** Fondo Galego de Radiotelevisión de Galicia. **EGAP:** Escola Galega de Administración Pública. **EPOSH:** Empresa Pública de Obras e Servizos Hidráulicos. **FOGGA:** Fondo galego de Garantía Agraria. **FUNGA:** Fondo Galego de Radiotelevisión de Galicia. **ICG:** Instituto Galego de Consumo. **IGAPE:** Instituto Galego de Promoción Económica. **IGE:** Instituto Galego de Estatística. **IGVS:** Instituto Galego de Vivenda e Solo. **INEGA:** Instituto Galego de Igualdade do home e da muller; **SPI:** Sociedade Pública de Investimentos.

Fonte: Xunta de Galicia

a 2010

	Fundacións	Consortorios
mercantis		
	F. Galicia Emigración F. Deporte Galego	C. Audiovisual de Galicia
	F. Axencia Humanitaria de Galicia F. Semana Verde de Galicia F. Galicia Europa	
		Ceida C.Red. Abastecemento Augas en Cervo e Burela
mput. de Galicia	F. Feira de Exposicións de Lugo F. Centro Supercomputación F. Fomento da Calidade Industrial e Desenvolvemento Tecnolóxico F. Feiras e Exposicións para o Desenvolvemento F. Instituto Ferial de A Coruña F. Exposicións e Congresos A Estrada F. Centro Galego de Artesanía e Deseño	
	F.I.G. Oftalmoloxía F.P.E.G. Admón Sanitaria F.P. Urxencias Sanitarias 061 F.P. Centro de Transfusión de Galicia F.P.G. de Medicina Xenómica	
urística S.A.	F. Cidade da Cultura F. Illa de San Simón	C. Instituto de Estudos Turísticos
	FUNGA F. para o Desenvolvemento Comarcal F. Centro Tecnolóxico da Carne F. ROF-Codina	C. Galego de Servizos Igualdade e Benestar

CIXTEC: centro informático para a xestión tributaria, económico, financeiro e contable. **CRTVG**: Compañía Fundación galega para o impulso da autonomía persoal e a atención ás persoas en situación de Enerxético de Galicia. **SERGAS**: Servizo Galego de Saúde. **SGPIHM**: Servizo galego de promoción da

millóns de euros, ata acadar os 778,5 millóns de euros, un 8,1% dos ingresos totais. Os gastos por operacións de capital baixaron un 11,1% en relación ao ano anterior, porcentaxe lixeiramente inferior ao retroceso dos ingresos de capital que foi do 13,3%

Se os presupostos do ano 2009 estimaban que a situación inicial de necesidade de financiamento se situaría en 485,1 millóns de euros, os de 2010 presentan unha necesidade de financiamento de 1.414,4 millóns de euros. O endebedamento bruto ascendeu a 2.047,8 millóns de euros (850,6 millóns de euros no ano anterior), aplicándose o 25,2% á amortización da débeda (o 29,14% en 2009).

O gasto dos capítulos VI e VII equivale ao 21,8% do gasto non financeiro da Comunidade Autónoma, financiado en parte, cos ingresos por operacións de capital (778,5 millóns de euros), polo que o saldo resultante determina unha formación de capital de 1.628,4 millóns de euros, e en parte co aforro por operacións correntes, o que xunto ao fondo de continxencia de 61,7 millóns de euros, da como resultando una necesidade de financiamento de 1.414,4 millóns de euros.

A cobertura das operacións de capital polo aforro neto, segundo a rateo: "(aforro por operacións correntes-endebedamento neto)/gastos por operacións de capital", foi en 2010 negativa (-52,2%) a causa do reducido aforro corrente e o elevado déficit non financeiro o que causa un endebedamento neto un 153,3% superior ao rexistrado o ano anterior.

O orzamento consolidado

O orzamento consolidado previsto para o exercicio 2010, unha vez deducidas as transferencias internas (3.792,7 millóns de euros) ascendeu a 11.686,3 millóns de euros, cun descenso dun 0,9% (1.061,3 millóns de euros) sobre os orzamentos estimados inicialmente do ano anterior.

Do total dos ingresos non financeiros, as tres cuartas partes (74,8%), proveñen do modelo de financiamento das Comunidades Autónomas, distribuíndose entre os tributos cedidos totalmente (8,3%) ou parcialmente

Conta financeira da C.A. 2009-10

	2009	2010	10/09	
	(en miles de €)		(%)	
1 Operacións correntes				
Ingresos	10.043.104	8.859.165	-1.183.939	-11,8
Impostos directos	1.515.943	1.373.788	-142.155	-9,4
Impostos indirectos	2.399.496	1.896.785	-502.711	-21,0
Taxas, Prezos públicos e outros ingresos	285.986	270.678	-15.308	-5,4
Transferencias correntes	5.787.299	5.298.225	-489.074	-8,5
Ingresos patrimoniais	54.380	19.689	-34.691	-63,8
Gastos	8.619.824	8.583.164	-36.660	-0,4
Gastos de persoal	3.691.900	3.772.525	80.625	2,2
Gastos en bens correntes e servizos	1.393.731	1.378.309	-15.422	-1,1
Gastos financeiros	147.752	157.376	9.624	6,5
Transferencias correntes	3.386.441	3.274.954	-111.487	-3,3
Aforro por operacións correntes	1.423.280	276.001	-1.147.279	-80,6
2 Operacións de capital				
Ingresos	898.218	778.508	-119.710	-13,3
Alleamento de investimentos reais	111.099	49.400	-61.699	-55,5
Transferencias de capital	787.119	729.108	-58.011	-7,4
Gastos	2.707.772	2.406.940	-300.832	-11,1
Investimentos reais	1.461.546	1.250.893	-210.653	-14,4
Transferencias de capital	1.246.226	1.156.047	-90.179	-7,2
Formación de capital	1.809.554	1.628.432	-181.122	-10,0
3. Fondo de continxencia	98.814	62.008	-36.806	-37,2
4. Necesidade (-) ou capacidade (+) de financiamento	-485.088	-1.414.439	-929.351	191,6
5. Variación de activos financeiros	119.542	117.374	-2.168	-1,8
Ingresos	940	765	-175	-18,6
Gastos	120.482	118.139	-2.343	-2
6. Necesidade (-) ou capacidade (+) de endebedamento	-604.630	-1.531.813	-927.183	153,3
7. Endebedamento bruto	850.561	2.047.794	1.197.233	140,8
Emisión de débeda	844.061	2.037.794	1.193.733	141,4
Outros	6.500	10.000	3.500	53,8
8. Endebedamento neto	598.130	1.521.813	923.683	154,4
Emisión de débeda	844.061	2.037.794	1.193.733	141,4
Amortizacións	245.931	515.981	270.050	109,8

Fonte: Xunta de Galicia

■ 1.3.2.

(26,3%) e os recursos procedentes do modelo de financiamento, que representa un 40,2% do total, 3.876,9 millóns de euros, dos 9.637,7 millóns de euros que supoñen os ingresos non financeiros.

Os tributos propios (79,8 millóns de euros) e os restantes recursos xerais (197,5 millóns de euros) teñen un menor peso no financiamento do gasto orzamentario, representando no conxunto un 2,8%.

Nos restantes recursos finalistas destacan os recursos procedentes da UE, 448,3 millóns de euros, e das outras administracións públicas, 901,1 millóns, 1.349,4

millóns en total, equivalentes ao 14% dos ingresos. Cabe salientar que dos 7.209,9 millóns de euros que representan os ingresos procedentes do modelo de financiamento, 6.615,1 millóns proceden de recursos xestionados pola Administración Xeral do Estado, e 594,9 millóns dos recursos xestionados directamente pola Xunta.

A distribución económica dos presupostos amosa que os ingresos por operacións correntes experimentaron unha diminución de 1.183,9 millóns de euros, un 11,8% inferior ao exercicio anterior, para situarse nos 8.859,2 millóns de euros. As transferencias correntes,

Orzamento consolidado da C.A. 2009-10: ingresos e gastos

Ingresos					
	2009		2010		10/09
	(en miles de €)	(% / total)	(en miles de €)	(% / total)	(%)
Recursos propios	5.218.405	44,25	5.658.900	48,42	8,44
Ingresos tributarios	4.201.426	35,63	3.541.252	30,30	-15,71
Ingresos e venda do patrimonio	165.479	1,40	69.089	0,59	-58,25
Ingresos por activos e pasivos financeiros	851.501	7,22	2.048.559	17,53	140,58
Recursos transferidos	6.574.418	55,75	6.027.332	51,58	-8,32
Do Estado	6.017.481	51,03	5.507.896	47,13	-8,47
Da Unión Europea	476.305	4,04	448.314	3,84	-5,88
Outros	80.631	0,68	71.123	0,61	-11,79
Total	11.792.823	100	11.686.232	100	-0,90
Gastos					
	2009		2010		10/09
	(en miles de €)	(% / total)	(en miles de €)	(% / total)	(%)
Xestión directa	7.160.156	60,72	7.255.231	62,08	1,3
Gastos de persoal	3.691.900	31,31	3.772.525	32,28	2,2
Gastos de funcionamento	1.416.256	12,01	1.378.309	11,79	-2,7
Gastos financeiros	147.752	1,25	157.376	1,35	6,5
Gastos en activos e pasivos financeiros	366.413	3,11	634.120	5,43	-
Investimentos	1.439.020	12,20	1.250.893	10,70	-13,1
Fondo de continxencia	98.814	0,84	62.008	0,53	-
Transferencias ao sector público	2.419.487	20,52	2.305.788	19,73	-4,7
A Corporacións Locais	1.282.273	10,87	1.227.675	10,51	-4,3
Outros	52.098	0,44	32.184	0,28	-38,2
A Sociedades Públicas da C.A.	1.085.116	9,20	1.045.929	8,95	-3,6
Transferencias ao sector privado	2.213.180	18,77	2.125.213	18,19	-4,0
Familias e ent. sen ánimo de lucro	1.612.896	13,68	1.601.164	13,70	-0,7
Empresas	600.284	5,09	524.049	4,48	-12,7
Total	11.792.823	100	11.686.232	100	-0,90

Fonte: Xunta de Galicia

1.3.3.

que en conxunto representan no ano 2010 o 45,3 % dos ingresos totais, ofrecen desagregadamente unha evolución moi dispar. O Fondo de Suficiencia cae un 8,4%, como consecuencia da diminución das previsións de ingresos do Estado para o ano 2010 sobre as do ano 2009, que se materializa nun ITEn negativo que é o determinante último da evolución deste fondo o que explica o seu comportamento. Pola contra, as Subvencións Finalistas procedentes dos orzamentos xerais do Estado presentan unha variación positiva do 8,4% sobre o ano anterior, en consonancia coas liquidacións orzamentarias por este concepto de exercicios anteriores, o que explica o bo comportamento das mesmas, como consecuencia dos acordos e convenios de cooperación e conferencias sectoriais subscritos co Estado.

En senso contrario, as transferencias da Unión Europea baixan nun 4,3%, debido ás adaptacións temporais na programación do período 2007-2013.

Os ingresos de capital non financeiro, constituídos polos recursos procedentes do capítulo VI e VII, experimentan un descenso do 13,3% sobre os do ano 2009, a causa do comportamento negativo dos ingresos procedentes tanto do alleamento de investimentos reais como pola redución das transferencias de capital recibidas; no que salientan os ingresos previstos polo IGVS, que no vindeiro ano se adaptan á realidade da súa execución orzamentaria no exercicio precedente, e redúcense nun 54,3% e por outra á minoración, xa citada, das transferencias de capital nun 7,4%, nas que é de destacar a diminución dos fondos europeos.

Orzamento consolidado da C.A. 2009-10: distribución económica

	Ingresos					
	2009	2010	2009	2010	10/09	
	importe		valor relativo		importe	
	(en miles de €)		(%)		(en miles de €)	
Operacións correntes	10.043.104	8.859.165	85,2	75,8	-1.183.939	-11,8
I Impostos directos	1.515.943	1.373.788	12,9	11,8	-142.155	-9,4
II Impostos indirectos	2.399.496	1.896.785	20,3	16,2	-502.711	-21,0
III Taxas, prezos e outros ingresos	285.986	270.678	2,4	2,3	-15.308	-5,4
IV Transferencias correntes	5.787.299	5.298.225	49,1	45,3	-489.074	-8,5
V Ingresos patrimoniais	54.380	19.689	0,5	0,2	-34.691	-63,8
Operacións de capital	898.218	778.508	7,6	6,7	-119.710	-13,3
VI Alleamento de investimentos reais	111.099	49.400	0,9	0,4	-61.699	-55,5
VII Transferencias de capital	787.119	729.108	6,7	6,2	-58.011	-7,4
Total operacións non financeiras	10.941.322	9.637.673	92,8	82,5	-1.303.649	-11,9
Operacións financeiras	851.501	2.048.559	7,2	17,5	1.197.058	140,6
VIII Activos financeiros	940	765	0,0	0,0	-175	-18,6
IX Pasivos financeiros	850.561	2.047.794	7,2	17,5	1.197.233	140,8
Total	11.792.823	11.686.232	100	100	-106.591	-0,9

	Gastos					
	2009	2010	2009	2010	10/09	
	importe		valor relativo		importe	
	(en miles de €)		(%)		(en miles de €)	
Operacións correntes	8.619.804	8.583.164	73,1	73,4	-36.640	-0,4
I Gastos de persoal	3.691.900	3.772.525	31,3	32,3	80.625	2,2
II Gastos en bens correntes e servizos	1.393.711	1.378.309	11,8	11,8	-15.402	-1,1
II Gastos financeiros	147.752	157.376	1,3	1,3	9.624	6,5
IV Transferencias correntes	3.386.441	3.274.954	28,7	28,0	-111.487	-3,3
V Fondo de continxencia	19.444	20.949	0,2	0,2	1.505	7,7
Operacións de capital	2.707.772	2.406.940	23,0	20,6	-300.832	-11,1
VI Investimentos reais	1.464.545	1.250.893	12,4	10,7	-213.652	-14,6
VII Transferencias de capital	1.246.226	1.156.047	10,6	9,9	-90.179	-7,2
Total operacións non financeiras	11.426.410	11.052.112	96,9	94,6	-374.298	-3,3
Operacións financeiras	366.413	634.120	3,1	5,4	267.707	73,1
VIII Activos financeiros	120.482	118.139	1,0	1,0	-2.343	-1,9
IX Pasivos financeiros	245.931	515.981	2,1	4,4	270.050	109,8
Total	11.792.823	11.686.232	100	100	-106.591	-0,9

Fonte: Xunta de Galicia

■ 1.3.4.

Polo lado dos gastos, un 62,1% do presuposto corresponde á xestión directa do mesmo, onde os gastos de persoal, que ascenderon a 3.772,5 millóns de euros, representan o 32,3% dos gastos totais, e os investimentos, cun importe de 1.250,9 millóns de euros, o 11,8% dos gastos. As transferencias ao sector privado, tras unha merma do 4%, acadan un total de 2.125,2 millóns de euros (o 18,2% do gasto) e as transferencias ao sector público, tras reducirse un 4,7%, situáronse nos 2.305,8 millóns de euros (o 19,7% do presuposto consolidado).

Os gastos por operacións correntes acadaron os 8.583,2 millóns de euros, un 0,4% (36,7 millóns de euros)

menos que o estimado nos presupostos de 2009. Os gastos por Transferencias correntes experimentan unha redución do 3,3%, (111,5 millóns de euros) e acadan os 3.274,9 millóns de euros.

No que atinxe aos gastos non financeiros de capital, 2.406,9 millóns de euros, estes diminúen respecto aos orzamentos anteriores un 11,1% (300,8 millóns de euros). Os investimentos reais o fixeron un 14,4% (210,6 millóns de euros), acadando os 1.250,9 millóns de euros, e as transferencias de capital diminuíron nun 7,2% (90,2 millóns de euros), ascendendo aos 1.156 millóns de euros.

Orzamento consolidado de gastos da C.A. 2009-10: distribución funcional

Funcións	2009		2010	
	(en miles de €)	(% / total)	(en miles de €)	(% / total)
1 Actuacións de carácter xeral	273.169	2,3	240.966	2,1
11 Alta dirección da Com. Autónoma	46.013	0,4	41.534	0,4
12 Administración Xeral	74.930	0,6	71.892	0,6
13 Xustiza	105.132	0,9	99.465	0,9
14 Administración local	12.474	0,1	10.559	0,1
15 Normalización lingüística	21.770	0,2	17.515	0,1
16 Procesos electorais e órganos de representación política	12.850	0,1	-	-
2 Protección civil e seguridade cidadá	26.754	0,2	24.127	0,2
23 Protección civil e seguridade	26.754	0,2	24.127	0,2
3 Protección e promoción social	1.002.731	8,6	1.033.265	8,8
31 Acción social e promoción social	570.087	4,9	636.726	5,4
32 Promoción do emprego e institucións do mercado de traballo	420.980	3,6	386.792	3,3
33 Cooperación exterior e ao desenvolvemento	11.664	0,1	9.746	0,1
4 Producción de bens públicos de carácter social	6.707.292	57,4	6.553.731	56,1
41 Sanidade	3.766.769	32,2	3.728.275	31,9
42 Educación	2.404.450	20,6	2.379.152	20,4
43 Cultura	141.565	1,2	120.443	1,0
44 Deportes	41.256	0,4	34.863	0,3
45 Vivenda	210.970	1,8	162.830	1,4
46 Outros servizos comunit. e sociais	142.282	1,2	128.168	1,1
5 Producción de bens públ. de carácter económico	1.326.031	11,3	1.207.748	10,3
51 Infraestruturas	596.218	5,1	518.158	4,4
52 Ordenación do territorio	51.171	0,4	50.451	0,4
53 Promoción do solo para actividades económicas	20.760	0,2	17.278	0,1
54 Actuacións ambientais	295.114	2,5	243.855	2,1
55 Actuacións e valorización do medio rural	181.250	1,6	187.634	1,6
56 Investigación, desenvolvemento e innovación	142.857	1,2	134.543	1,2
57 Sociedade da información e do coñecemento	32.648	0,3	50.557	0,4
58 Información estatística básica	6.013	0,1	5.273	0,0
6 Regulación económica de carácter xeral	129.465	1,1	134.422	1,2
61 Actuacións económicas xerais	39.711	0,3	39.344	0,3
62 Actividades financeiras	89.753	0,8	95.078	0,8
7 Regulación económica de sectores productivos e dto. empresarial	962.453	8,2	891.517	7,6
71 Dinamización económica do medio rural	408.825	3,5	395.027	3,4
72 Pesca	173.833	1,5	153.625	1,3
73 Industria, enerxía e minaría	61.379	0,5	54.366	0,5
74 Desenvolvemento empresarial	204.801	1,8	177.820	1,5
75 Comercio	35.225	0,3	31.644	0,3
76 Turismo	78.391	0,7	79.036	0,7
8 Transferencias a entidades locais	971.884	8,3	927.878	7,9
81 Transferencias a entidades locais	971.884	8,3	927.878	7,9
9 Débeda pública	393.044	3,4	672.577	5,8
91 Débeda pública	393.044	3,4	672.577	5,8
Total	11.792.823	100	11.686.232	100

Fonte: Xunta de Galicia

1.3.5.

Dende o punto de vista da súa distribución funcional, **cadro 1.3.5.**, a parte máis importante do orzamento consolidado correspondeu á produción de bens públicos de carácter social, ao acoller o 55,3% do presuposto consolidado. Dentro desta función salientan a sanidade e a educación, que supoñen o 30,9% (3.518,4 millóns

de euros) e 20,9% (2.379,1 millóns de euros) do presuposto, respectivamente.

Análise das actuacións previstas

Con destino á realización de investimentos reais os orzamentos do ano 2010 consignan créditos por

**Transferencias correntes, investimentos reais e transferencias de capital da C.A. 2010:
distribución orgánica**

	Transferencias correntes	Investimentos reais	Transferencias de capital
	Cap. IV	Cap. VI	Cap. VII
	<i>(en miles de €)</i>		
Administración Xeral	5.648.661,0	1.009.637,0	1.288.930,0
Parlamento	2.640,0	825,0	24,0
Consello de Contas	3,0	599,0	-
Consello da Cultura Galega	112,0	339,0	-
Presidencia da Xunta	35.900,0	42.038,0	43.142,0
Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza	36.458,0	12.427,0	16.235,0
Facenda	12.711,0	5.155,0	10.472,0
Medio Ambiente, Territorio e Infraestruturas	59.221,0	433.115,0	276.980,0
Economía e Industria	56.132,0	16.056,0	275.337,0
Educación e Ordenación Universitaria	582.708,0	91.960,0	60.609,0
Sanidade	3.324.299,0	37.509,0	104.372,0
Cultura e Turismo	29.505,0	39.449,0	93.158,0
Traballo e Benestar	575.821,0	33.329,0	12.114,0
Medio Rural	20.670,0	206.381,0	268.841,0
Mar	2.912,0	66.155,0	109.337,0
Consello Consultivo de Galicia	-	196,0	-
Transferencias a CC.LL.	903.269,0	-	18.309,0
Débeda Pública	-	-	-
Gastos Diversas Consellerías	6.300,0	24.104,0	-
Organismos Autónomos	998.240	186.334	125.184
Escola Galega de Administración Pública	157	452	-
Instituto Galego de Estatística	25	1.228	-
Servicio Galego de Saúde	990.505	124.000	1.298
S. Galego Promoción Igualdade do Home e da Muller	7.031	-	-
Academia Galega de Seguridade Pública	-	159	-
Augas de Galicia	-	18.906	123.331
Instituto Galego de Consumo	500	1.445	555
Tribunal Galego de Defensa da Competencia	22	19	-
Axencia de Protección da Legalidade Urbanística	-	720	-
Instituto Galego de Seguridade e Saúde Laboral	-	2.521	-
Total orzamento bruto	6.646.901,0	1.195.971,0	1.414.114,0
Total transferencias internas	3.371.947,0	-54.922,0	258.067,0
Total <i>(en millóns de €)</i>	3.274.954,0	1.250.893,0	1.156.047,0

Fonte: Xunta de Galicia

1.3.6.

importe de 1.250,9 millóns de euros, que se reduce nun 14,6% en relación ao exercicio anterior. O capítulo VI representa o 9,9% do gasto non financeiro da Administración Xeral, e constitúe unicamente unha parte do esforzo investidor da Comunidade Autónoma, que se completa cos investimentos financiados a través das transferencias de capital e co realizado polos Organismos Autónomos, e polo sector público empresarial da Comunidade Autónoma. A maior parte dos créditos que a Administración xeral dedica a investimento real, un 65,6%, está destinada a investimento novo e moi especialmente á realización de infraestruturas, ás que se dedican 507,1 millóns de euros. O inves-

timento de reposición absorbe un 11,6% dos créditos totais, e un 2,3% as infraestruturas básicas de apoio aos sistemas produtivos.

As transferencias de capital no orzamento consolidado ascenden a 1.156 millóns de euros, un 7,2% inferiores ás presupostadas no anterior exercicio. As transferencias da Administración Xeral nos orzamentos do ano 2010, ascenden a 1.288,9 millóns de euros, incrementándose lixeiramente en relación ao ano anterior. O sector público, e moi especialmente o sector público da Comunidade Autónoma, resulta o maior destinatario destas transferencias, absorbendo o 61,7% do total.

Transferencias de capital e transferencias correntes da C.A. 2009: distribución segundo clave de financiamento

	Transferencias de Capital		Transferencias Correntes	
	(en €)	(%)	(en €)	(%)
Administración Xeral	1.288.929.409	100	1.120.499.532	100
Fondos Propios	838.250.649	65,0	-	-
libres	794.876.362	61,7	4.518.708.398	403,3
que cofinancian	41.334.003	3,2	9.452.681	0,8
que cofinancian non elexible	2.040.284	0,2	-	-
F.C.I.	60.707.876	4,7	-	-
FCI libre	18.381.273	1,4	-	-
FCI que cofinancia	42.326.603	3,3	-	-
FEDER	88.676.834	6,9	-	-
2007-13	88.676.834	6,9	-	-
FEADER	103.631.694	8,0	-	-
FEADER	103.631.694	8,0	-	-
FEAGA	54.332.482	4,2	-	-
FEAGA	54.332.482	4,2	-	-
Transferencias finalistas	91.571.572	7,1	1.082.749.619	96,6
do Estado	32.125.292	2,5	1.082.749.619	96,6
PXE que cofinancia	56.687.329	4,4	-	-
PXE que cofinancia non elexible	2.758.951	0,2	-	-
FEP	51.328.183	4,0	-	-
FEP	51.328.183	4,0	-	-
IFOP	-	-	-	-
Programa operativo	-	-	-	-
Iniciativa comunitaria Pesca	-	-	-	-
Fondos de Cohesión	-	-	-	-
Fondo Social Europeo	-	-	36.737	0,0
2007-13	-	-	36.737	0,0
Iniciativa Equal	-	-	736	0,0
FSE	-	-	37.567.539	3,4
FSE 2007-13	-	-	37.567.539	3,4
Outros	430.119	0,0	182.374	0,0
Interreg IV-B: Espacio Atlantico SUDOE	430.119	0,0	182.374	0,0
Organismos Autónomos	273.096.865	100	1.012.979.315	100
Fondos Propios	155.306.302	56,9	1.001.755.034	98,9
libres	115.467.932	42,3	1.000.648.625	98,8
FCA cofinancia elexible	6.429.911	2,4	1.106.409	0,1
FCA condicionado	33.408.459	12,2	-	-
Orientación L.H.	-	-	-	-
FEAGA	50.655.616	18,5	-	-
FEAGA	50.655.616	18,5	-	-
FEADER	17.337.677	6,3	-	-
FEADER	17.337.677	6,3	-	-
FEDER	15.195.936	5,6	-	-
2007-13	15.195.936	5,6	-	-
Interreg	-	-	-	-
Iniciativa Equal	-	-	-	-
Transferencias finalistas	20.288.789	7,4	6.798.643	0,7
doutras Administracións	-	-	-	-
outras transferencias finalistas	-	-	-	-
da Administración do Estado	20.288.789	7,4	6.798.643	0,7
FSE	-	-	4.425.638	0,4
2007-13	-	-	4.425.638	0,4
F.C.I.	14.312.545	5,2	-	-
libres	7.800.000	2,9	-	-
que cofinancian	6.512.545	2,4	-	-

Fonte: Xunta de Galicia

Indicadores da actividade económica-financieira da C.A. 2009-10

	Orzamentos iniciais			Executado (1)		
	2009	2010	10/09	2009	2010	10/09
	(en miles de euros)			(en miles de euros)		
			(%)			(%)
Ingresos correntes	10.043,1	8.859,2	-11,79	10.132,4	8.447,7	-16,63
Gastos correntes	8.626,6	8.583,2	-0,50	9.000,1	8.426,8	-6,37
Aforo orzamentario	1.416,5	276,0	-80,52	1.132,3	20,9	-98,15
Ingresos de capital	898,2	778,5	-13,33	974,1	811,9	-16,65
Gastos de capital	2.813,8	2.406,9	-14,46	2.442,5	1.808,8	-25,95
Saldo operacións de capital	-1.915,6	-1.628,4	-14,99	-1.468,4	-996,8	-32,11
Ingresos non financeiros	10.941,3	9.637,7	-11,91	11.106,5	9.259,6	-16,63
Gastos non financeiros	11.440,5	11.052,1	-3,39	11.442,6	10.235,6	-10,55
Resultado non financeiro	-499,2	-1.414,4	183,34	-336,1	-976,0	190,38
Ingresos non financeiros / Gastos non financeiros	(%) 95,64	87,20	-2,08	97,06	90,47	-6,80

(1) no caso dos ingresos tómanse como referencia os dereitos recoñecidos netos e no caso dos gastos as obrigas recoñecidas netas

Fonte: elaboración propia CES-Galicia a partir de datos publicados no DOG (9-5-2011)

1.3.8.

Dentro do mesmo sector público compre salientar as transferencias realizadas en favor das Corporacións Locais, que representan 112,1 millóns de euros, dos que 93,8 millóns corresponden á subscripción de convenios e concesión de subvencións, así mesmo, como novidade constitúese un Fondo Extraordinario do que serán beneficiarios todos os concellos galegos, por importe de 18,3 millóns de euros, a efectos de igualar as entregas a conta que percibirán os concellos coas percibidas no ano 2009. Unha participación menor, aínda que significativa, corresponde ás empresas privadas, cun 23,3%; as institucións sen fins de lucro participan cun 8,7%; e, de forma residual, un 0,3% das transferencias destínanse a entidades do exterior. Destacar, finalmente, as transferencias de capital destinadas ao turismo, cun crecemento do 21%, fundamentalmente para a promoción e celebración do Ano Xacobeo 2010.

Os gastos no orzamento consolidado derivados de transferencias correntes redúcense un 3,3% (111,5 millóns de euros) sobre o 2009. O sector público autonómico absorbe o 68,2% dos créditos de transferencias correntes, as Corporacións Locais o 19,1% e o sector privado, formado polas empresas, familias e institucións sen ánimo de lucro reciben un 12,6%.

O Servizo Galego de Saúde é o maior destinatario das transferencias do capítulo IV, xa que recibe a través da Consellería de Sanidade os ingresos que corresponden

á participación da Comunidade Autónoma no sistema de financiamento pola prestación de servizos sanitarios. As Corporacións Locais ocupan o segundo lugar en importancia polo volume das transferencias recibidas, na súa maior parte correspondentes a súa participación nos tributos do Estado (801 millóns de euros). Un terceiro bloque en importancia cuantitativa pode considerarse formado polas transferencias da Consellería de Educación, cun importe de 582,7 millóns de euros, destinados a subvencionar a gratuidade do ensino e ao financiamento das universidades de Galicia, e polas transferencias da Consellería de Traballo e Benestar que acadan os 575,8 millóns de euros, destacando os programas de fomento do emprego e de cohesión e benestar social, en concreto de axuda ás persoas dependentes e de servizos sociais.

Principais indicadores da actividade económico-financieira da Comunidade Autónoma

O **cadro 1.3.8.** presenta como indicadores básicos orzamentarios o aforro ou desaforro orzamentario, o saldo das operacións de capital e o resultado non financeiro do ano 2010 en relación ao ano 2009.

O aforro orzamentario resultado da execución orzamentaria, isto é a diferenza entre ingresos e gastos correntes, no ano 2010 acadou os 20,9 millóns de euros, un 98,1% menos que o executado no ano 2009 (1.132,3 millóns de euros). Isto é consecuencia da desfavorable evolución

Orzamentos das sociedades públicas 2010: sociedades mercantís e entes públicos

Sociedades mercantís		
	Explotación	Capital
Redes de Telecomunicación Galegas, Retegal, S.A.	11.424	11.329
Centro Europeo de Empresas e Innovación de Galicia, S.A.	3.421	3.436
Autoestrada Alto de Santo Domingo-Ourense, S.A.	12.036	12.036
Sociedade Pública de Investimentos de Galicia	11.646	136.385
Sodiga Galicia. Sociedade de capital risco	1.262	22.246
Xes Galicia S. Xestora Entidades de Capital Risco, S.A.	2.207	2.207
Galicia Calidade, S.A.	3.665	3.665
S. A. de Xestión do Centro de Supercomputación de Galicia	255	412
Sociedade de Imaxe e Promoción Turística de Galicia	47.956	27.369
Sociedade Anónima de Xestión do Xacobeo	41.166	43.131
Empresa Pública de Servizos Agrarios Galegos, S.A.	38.050	38.050
S.A. Xestora do Banco de Terras de Galicia	899	1.352
Sociedade o Desenvolvemento Comarcal de Galicia	7.066	6.500
Xenética Fontao, S.A.	4.707	4.769
Galaria, Empresa Pública de Servizos Sanitarios, S.A.	43.190	46.592
Sociedade Galega de Medio Ambiente, S.A., Sogama	95.230	94.525
Xestión Urbanística de A Coruña, S.A.	73.426	71.940
Xestión Urbanística de Lugo, S.A.	39.785	45.027
Xestión Urbanística de Ourense, S.A.	17.555	17.544
Xestión Urbanística de Pontevedra, S.A.	30.953	30.953
Total	485.899	619.468

Entidades públicas		
	Explotación	Capital
Compañía de Radio-Televisión de Galicia e Sociedades	27.305	141.659
Axencia Galega de Emerxencias	5.249	5.249
Centro Informático de Xestión Tributaria, Económico-Financeira e Contable	16.636	16.648
Empresa Pública de Obras e Servizos Hidráulicos	4.235	191.022
Consello Económico e Social	1.169	1.331
Instituto Galego de Promoción Económica	117.820	309.818
Portos de Galicia	25.980	43.004
Instituto Enerxético de Galicia	21.839	23.540
Axencia Galega de Desenvolvemento Rural	42.170	42.170
Instituto Galego de Calidade Alimentaria	5.636	5.636
Instituto Tecnolóxico para o Control do Medio Mariño de Galicia	3.518	5.265
Consello Galego de Relacións Laborais	1.448	1.554
Total	273.005	786.896

Fonte: Xunta de Galicia

■ 1.3.9.

dos ingresos correntes, a pesar do esforzo de contención nos gastos correntes que se reduciron nun 6,4% en relación ao ano anterior. O descenso en termos absolutos no aforro corrente (1.132,3 millóns de euros) é menor do que experimentou a execución dos ingresos correntes que foi de 1.684,7 millóns de euros.

No que respecta ás operacións de capital, o saldo entre ingresos e gastos de capital, foi un 32,1% máis negativo no ano 2010, superando en case 1.000 millóns de euros os gastos de capital aos ingresos. Como consecuencia, o

resultado non financeiro do orzamento executado no ano 2010 foi negativo en 976 millóns de euros, sendo no exercicio precedente tamén negativo cun saldo de 336,1 millóns de euros.

É importante destacar que o resultado non financeiro no orzamento consolidado inicial é de -1.352,4 millóns de euros, 376,4 millóns de euros de déficit máis que no orzamento executado, este é consecuencia de que os gastos non financeiros iniciais son superiores aos os gastos non financeiros do orzamento executado, aínda que os

ingresos non financeiros executados son inferiores aos iniciais.

O desaxuste existente entre gastos iniciais e o executado ven explicado, na súa maior parte, pola evolución dos gastos de capital. Neste senso o executado no exercicio orzamentario do ano 2010 en base aos dous capítulos de gastos de capital foron inferiores en máis de 598 millóns de euros aos créditos do orzamento inicial.

O orzamento das sociedades públicas: entes públicos e sociedades mercantís

O orzamento de explotación das sociedades mercantís redúcese nun 15,4%, pasando de 573,2 no ano 2009 a 485,9 millóns de euros no exercicio de 2010. En senso contrario o orzamento de capital das ditas sociedades aumenta nun 462%, acadando os 620 millóns de euros fronte aos 110 millóns de euros no ano anterior. No caso dos entes públicos, o seu orzamento de explotación redúcese un 42,8%, acadando os 273 millóns de euros en 2010, mentres que o de capital crece nun 10,7%, situándose nos 787 millóns de euros nese ano (**cadro 1.3.9.**).

A débeda en Galicia (referida ao cuarto trimestre de cada ano), segundo o avance do Banco de España, ascendeu ata 6.162 millóns de euros, o que representa o 5,3% da débeda total española. Comparado co resto das comunidades autónomas, Galicia, é a quinta das que rexistra un menor incremento da súa débeda en relación ao mesmo período do ano anterior, (27,2% no 2009-10 fronte ao 22,3% de incremento no período 2008-09). En xeral todas as CC.AA. aumentan de forma significativa a súa débeda. No conxunto do Estado, o incremento experimentado foi do 31,7% (26,5% no período 2008-09).

En termos relativos, a relación entre o endebedamento e o PIB aumentou ata o 11,2%, sendo esta porcentaxe do 10,9% no conxunto do Estado. O endebedamento por habitante amosou un comportamento similar ao período anterior, ascendendo ata os 2.202,6 euros, situándose sen embargo, por debaixo da media estatal, que foi de 2.463,7 euros por persoa.

No ano 2010, o endebedamento das empresas públicas

en Galicia mantívose practicamente constante respecto ao ano anterior. Se en 2009 a débeda acumulada ascendía a 211 millóns de euros, no último ano esta foi de 214 millóns de euros, o que representa o 0,4% do PIB galego. Segundo os datos do Banco de España, Galicia segue por baixo da rateo endebedamento/PIB rexistrada no conxunto do Estado, que é do 1,6% (**cadro 1.3.11.**).

Orzamento dos entes locais territoriais

A clasificación económica do orzamento consolidado das entidades locais galegas no ano 2009 (último ano dispoñible), mostra como os ingresos tributarios previstos nas entidades locais galegas para o citado ano representa o 51,6% dos ingresos correntes, mentres que esta porcentaxe acada o 66,8% de media no conxunto do Estado, o que reflicte a escasa capacidade das entidades locais de financiarse a través de tributos cedidos, sendo necesario que o 49,1% do total dos ingresos non financeiros se ingresen a través de transferencias correntes e de capital, fronte ao 33,9% de media no conxunto do Estado (**cadro 1.3.12.**).

En relación aos gastos, destaca que o 2,4% dos investimentos reais do conxunto das entidades locais estatais está realizado en Galicia.

En comparación co resto de comunidades, o **cadro 1.3.13.** mostra que Galicia ascende ao quinto lugar en volume de ingresos e gastos orzamentarios previstos polo conxunto das entidades locais no ano 2009.

Indicadores económicos de Galicia en termos de recadación tributaria

A recadación líquida total en Galicia creceu no último ano un 22,4% respecto ao ano anterior, acadando os 5.329,2 millóns de euros, manténdose o seu peso relativo no total estatal no 3,4%.

En termos absolutos, o **cadro 1.3.14.** indica que a recadación do IRPF acadou os 2.474,4 millóns de euros, fronte aos 1.733,4 millóns de euros do IVE ou os 894,6 millóns no caso do imposto de sociedades. Comparado co ano anterior, cómpre salientar o incremento da reca-

Débeda das CC.AA. 2009-10 ⁽¹⁾

	2009			2010		
	débeda acumulada	débeda / habitante (2)	débeda / PIB	débeda acumulada	débeda / habitante	débeda / PIB
	(en millóns de €)	(en €)	(%)	(en millóns de €)	(en €)	(%)
Andalucía	9.828	1.183,68	6,9	12.176	1.454,55	8,5
Aragón	1.890	1.404,71	5,8	2.901	2.153,52	8,9
Asturias	1.080	995,13	4,8	1.634	1.506,91	7,1
Baleares	3.273	2.987,88	12,4	4.064	3.674,34	15,3
Canarias	2.352	1.117,87	5,7	3.298	1.556,75	7,9
Cantabria	662	1.123,49	4,9	911	1.538,20	6,7
Castela - A Mancha	4.288	2.060,24	12,2	5.819	2.773,10	16,5
Castela e León	3.227	1.258,82	5,8	4.294	1.677,66	7,6
Cataluña	23.326	3.120,36	11,9	31.886	4.244,46	16,2
Estremadura	1.086	985,11	6,2	1.747	1.577,83	9,8
Galicia	4.843	1.732,1	8,9	6.162	2.202,6	11,2
Madrid	11.991	1.877,43	6,3	13.492	2.088,97	7,1
Murcia	1.340	926,36	5,0	2.107	1.441,20	7,7
Navarra	1.108	1.757,12	6,1	1.725	2.708,33	9,4
País Vasco	2.519	1.159,67	3,8	4.916	2.256,77	7,4
A Ríoxa	507	1.575,99	6,5	726	2.251,76	9,2
C. Valenciana	14.345	2.815,69	14,1	17.600	3.443,08	17,2
Total	87.665	1.881,48	8,3	115.458	2.463,66	10,9

(1) datos correspondentes ao 4º trimestre de cada ano; inclúense as unidades que se ocupan da administración xeral da C.A., as universidades localizadas no seu ámbito e aqueles organismos e empresas dependentes da C.A. que se clasifican como Adm. Pública.

(2) datos do Padrón Municipal de Habitantes a 1 de xaneiro de cada ano

Fonte: *Banco de España*

■ 1.3.10.

Débeda das empresas públicas das CC.AA. 2009-10 ⁽¹⁾

	2009		2010	
	débeda acumulada	débeda / PIB	débeda acumulada	débeda / PIB
	(en millóns de €)	(%)	(en millóns de €)	(%)
Andalucía	346	0,2	602	0,4
Aragón	384	1,2	453	1,4
Asturias	215	0,9	279	1,2
Baleares	675	2,6	678	2,6
Canarias	249	0,6	244	0,6
Cantabria	35	0,3	124	0,9
Castela - A Mancha	749	2,1	939	2,7
Castela e León	249	0,4	349	0,6
Cataluña	7.261	3,7	7.811	4,0
Estremadura	18	0,1	18	0,1
Galicia	211	0,4	214	0,4
Madrid	1.321	0,7	1.482	0,8
Murcia	27	0,1	-	0,0
Navarra	350	1,9	323	1,8
País Vasco	793	1,2	697	1,1
A Ríoxa	-	0,0	3	0,0
C. Valenciana	2.319	2,3	3.068	3,0
Total	15.202	1,4	17.284	1,6

(1) datos correspondentes ao 4º trimestre de cada ano; as unidades que se recollen aquí como Empresas Públicas son os principais organismos non administrativos, entes e empresas non clasificadas como Comunidades Autónomas.

Fonte: *Banco de España*

■ 1.3.11.

Orzamentos consolidados das entidades locais en Galicia e España 2009: clasificación económica

Ingresos			
	Galicia	España	Galicia / España
	<i>(en miles de euros)</i>		<i>(%)</i>
Operacións correntes	2.442.049	66.738.248	3,66
Impostos directos	681.387	23.032.370	2,96
Impostos indirectos	150.570	10.495.046	1,43
Taxas e outros ingresos	429.530	11.039.651	3,89
Transferencias correntes	1.129.241	20.246.653	5,58
Ingresos patrimoniais	51.321	1.924.528	2,67
Operacións de capital	274.858	7.936.225	3,46
Enaxenación de investimentos reais	68.550	2.838.930	2,41
Transferencias de capital	206.308	5.097.295	4,05
Total operacións non financeiras	2.716.907 0	74.674.474	3,64
Operacións financeiras	157.903	5.015.318	3,15
Activos financeiros	11.347	348.960	3,25
Pasivos financeiros	146.556	4.666.358	3,14
Total	2.874.810	79.689.792	3,61
Gastos			
	Galicia	España	G / E
	<i>(en miles de euros)</i>		<i>(%)</i>
Operacións correntes	2.021.990	59.273.163	3,41
Gastos de persoal	888.594	21.117.771	4,21
Gastos en bens correntes e de servizos	930.658	19.947.741	4,67
Gastos financeiros	45.523	1.550.292	2,94
Transferencias correntes	157.215	16.657.359	0,94
Operacións de capital	738.612	16.617.327	4,44
Investimentos reais	695.133	15.237.263	4,56
Transferencias de capital	43.479	1.380.064	3,15
Total operacións non financeiras	2.760.602	75.890.490	3,64
Operacións financeiras	119.285	3.185.445	3,74
Activos financeiros	12.378	397.698	3,11
Pasivos financeiros	106.907	2.787.747	3,83
Total	2.879.887	79.075.935	3,64

Fonte: Ministerio de Economía y Hacienda

1.3.12.

dación experimentada polo IRPF, con 156,2 millóns de euros máis (6,7% máis que en 2009), polo imposto de sociedades, con 111 millóns de euros máis (14,2%) e mailo IVE, con 698,8 millóns de euros máis (67,5%). O incremento destas é consecuencia, no caso do IVE, do aumento nos seus tipos impositivos, e no caso do IRPF, das menores devolucións, así como do incremento do

tipo efectivo do imposto a causa da suspensión parcial da dedución dos 400 € e da subida do tipo de retención sobre as rendas do capital.

Atendendo á recadación das distintas delegacións da Axencia Tributaria en Galicia, cómpre salientar que A Coruña é a que presenta a maior recadación, con

Orzamentos consolidados das entidades locais nas CC.AA. 2009: ingresos e gastos

	Ingresos				Total Ingresos
	Operacións correntes	Operacións de capital	Operacións non financeiras (en miles de euros)	Operacións financeiras	
Andalucía	28.097.590	2.607.545	30.705.134	3.058.866	33.764.000
Aragón	4.981.311	413.159	5.394.470	443.255	5.837.725
Asturias	3.588.271	630.526	4.218.797	273.482	4.492.279
Baleares	2.760.861	62.022	2.822.883	742.108	3.564.991
Canarias	6.323.967	661.036	6.985.003	682.436	7.667.439
Cantabria	2.150.218	125.785	2.276.003	219.026	2.495.029
Castela e León	9.246.376	785.878	10.032.254	552.287	10.584.542
Castela-A Mancha	8.288.966	652.538	8.941.504	454.044	9.395.548
Cataluña	25.764.687	250.692	26.015.379	4.056.529	30.071.908
C. Valenciana	13.324.332	390.731	13.715.063	1.032.832	14.747.896
Extremadura	4.625.648	635.024	5.260.672	508.772	5.769.444
Galicia	10.046.823	898.113	10.944.936	851.501	11.796.437
Madrid	17.210.380	375.768	17.586.149	2.398.448	19.984.596
Murcia	4.490.357	220.409	4.710.766	424.685	5.135.451
Navarra	3.917.217	157.917	4.075.134	226.621	4.301.755
País Vasco	9.064.428	563.970	9.628.398	869.831	10.498.229
A Ríoxa	1.181.508	57.093	1.238.601	91.885	1.330.486
Ceuta	220.734	28.303	249.037	18.338	267.375
Melilla	185.842	25.733	211.575	19.486	231.061
Total	155.062.941	9.488.206	164.551.147	16.886.608	181.437.754

	Gastos				Total Gastos
	Operacións correntes	Operacións de capital	Operacións non financeiras (en miles de euros)	Operacións financeiras	
Andalucía	24.686.306	7.634.828	32.321.134	1.442.866	33.764.000
Aragón	4.579.587	1.148.747	5.728.334	109.391	5.837.725
Asturias	3.282.895	1.109.081	4.391.977	100.302	4.492.279
Baleares	2.753.162	731.916	3.485.078	79.913	3.564.991
Canarias	6.143.699	1.299.848	7.443.547	223.892	7.667.439
Cantabria	1.862.575	559.696	2.422.271	72.757	2.495.029
Castela e León	7.529.337	2.943.238	10.472.576	111.966	10.584.542
Castela-A Mancha	7.452.352	1.896.950	9.349.301	46.247	9.395.548
Cataluña	25.591.475	2.369.262	27.960.738	2.111.170	30.071.908
C. Valenciana	12.655.891	1.734.815	14.390.706	357.189	14.747.896
Extremadura	4.331.085	1.338.715	5.669.801	99.644	5.769.444
Galicia	8.626.006	2.804.017	11.430.024	366.413	11.796.437
Madrid	16.805.267	2.007.477	18.812.743	1.171.853	19.984.596
Murcia	4.022.047	963.461	4.985.508	149.943	5.135.451
Navarra	3.249.217	1.029.337	4.278.554	23.201	4.301.755
País Vasco	8.318.000	2.007.718	10.325.718	172.511	10.498.229
A Ríoxa	1.046.030	266.803	1.312.834	17.652	1.330.486
Ceuta	210.802	45.524	256.326	11.049	267.375
Melilla	185.586	36799,07	222.385	8.675	231.061
Total	142.934.932	31.845.911	174.780.843	6.656.912	181.437.754

Fonte: Ministerio de Economía y Hacienda

Recadación tributaria aplicada en Galicia e España 2009-10

	2009		2010		10/09	
	Galicia	España	Galicia	España	Galicia	España
	(en miles de euros)				(%)	
Impostos directos	3.146.673	86.461.149	3.425.875	85.827.259	8,9	-0,7
IRPF	2.318.211	63.856.924	2.474.395	66.977.058	6,7	4,9
Impostos sobre sociedades	783.595	20.188.454	894.619	16.197.767	14,2	-19,8
Imposto sobre a renda de non residentes	43.033	2.341.661	55.338	2.563.967	28,6	9,5
Resto capitulo I	1.834	74.110	1.523	88.467	-17,0	19,4
Impostos indirectos	1.163.701	55.655.052	1.852.449	71.893.250	59,2	29,2
IVE	1.034.573	33.566.651	1.733.370	49.086.354	67,5	46,2
Impostos especiais	44.259	19.349.021	35.142	19.806.199	-20,6	2,4
Tráfico exterior	82.974	1.318.535	81.794	1.521.590	-1,4	15,4
Taxas e outros ingresos	43.307	1.907.200	52.989	1.815.728	22,4	-4,8
Total	4.353.681	144.023.401	5.331.313	159.536.237	22,5	10,8

Fonte: Agencia Tributaria

■ 1.3.14.

3.075,4 millóns de euros, 556,3 millóns máis que no ano precedente (22,1%). As cinco delegacións presentan aumentos na recadación tributaria, salientando as de Vigo e Ourense con incrementos na recadación do 36,1% e do 23 %, respectivamente, en relación ao ano 2009. ■

1.4. EVOLUCIÓN DEMOGRÁFICA

O número de habitantes residentes en Galicia mantense practicamente constante ao longo do 2010, acadando as 2.794.516 persoas empadroadas a un de xaneiro de 2011, 3.137 persoas menos que na mesma data do ano anterior. Tendo en conta a medra da poboación no conxunto do Estado, no último ano continúa o deterioro do peso relativo da poboación galega no total estatal (5,93%).

Esta lixeira redución no número de habitantes concéntrase nas provincias de Lugo e Ourense; e non se ve compensada polo incremento da poboación estranxeira. Mentres que a poboación nacional empadroada reduciuse en 3.909 persoas, a poboación estranxeira incrementouse en 772 persoas. Con todo, a poboación foránea representa soamente o 3,9% da poboación total galega, sendo esta porcentaxe 8,3 puntos porcentuais inferior á rexistrada de media en España. A importancia relativa da poboación estranxeira de Galicia no conxunto do Estado foi do 1,9% (109.994 persoas).

Tal e como aconteceu no ano 2009, 2010 rexistrou menos alumbramentos que no ano anterior. Asemade, cómpre salientar, dunha banda, que Galicia continúa co seu saldo vexetativo negativo, que se sitúa en 7.694, a cifra máis elevada do conxunto do Estado, e doutra, que a comunidade autónoma galega se coloca como a segunda coa taxa bruta de mortalidade máis alta, tras

Asturias, e, tamén tras Asturias, é a segunda coa taxa bruta de natalidade máis baixa.

Estrutura e distribución da poboación

A poboación empadroada en Galicia a 1 de xaneiro de 2011 caeu un 0,1% respecto á mesma data do ano anterior, acadando os 2.794.516 habitantes (3.137 persoas menos que en xaneiro de 2010). A poboación empadroada no conxunto do Estado continúa medrando por riba do rexistrado en Galicia (0,3%). O peso relativo da poboación galega no total estatal volveu a descender ao longo do último ano, representando o 5,93% en xaneiro de 2011, fronte ao 5,95% do ano anterior.

A mesma tendencia rexístrase tanto no caso dos galegos como das galegas, que a un de xaneiro de 2011, representan o 5,80% dos homes e o 6,05% das españolas, cando no mesmo período do ano anterior, estas porcentaxes ascendían ao 5,81% e 6,08%, respectivamente.

Un ano máis, rexístrase unha lixeira medra da concentración da poboación nas provincias de A Coruña e Pontevedra. Esta última provincia rexistrou o maior crecemento, con 2.708 residentes máis, sendo a medra de 970 persoas no caso de A Coruña. Tras o descenso do número de habitantes empadroados en Lugo e Ourense, con 1.691 e 423 habitantes menos, respectivamente,

o 75,4% da poboación galega reside en municipios das provincias de A Coruña e Pontevedra.

O volume de poboación maior de 65 anos segue aumentando no derradeiro ano analizado. O Padrón municipal de habitantes indica que o primeiro de xaneiro de 2011 estaban empadroados en Galicia un total de 629.444 persoas cunha idade superior aos 65 anos, 9.747 persoas máis que na mesma data do ano anterior, o que representa o 22,52% da poboación galega. O número de nenos menores de nove anos aumentou en Galicia en 2.145 habitantes, acadando os 219.931 mozos, o 7,87% da poboación galega.

Os datos do Padrón municipal de habitantes a 1 de xaneiro de 2010 indican que nas 24 comarcas englobadas na denominada Galicia occidental-costa (Barbanza, A Barcala, Bergantiños, Betanzos, A Coruña, Eume, Ferrol, Fisterra, Muros, Noia, Ortegal, Santiago, O Sar, Terra de Soneira e Xallas na provincia de A Coruña. A Mariña, Central, Occidental e oriental na provincia de Lugo e O Baixo Miño, Caldas, O Morrazo, Pontevedra, O Salnés e Vigo na provincia de Pontevedra), residían 1.982.492 habitantes, un 0,2% máis que no ano precedente (4.078 habitantes máis), o que representa o 70,9% da poboación galega.

Pola contra, nas 29 comarcas restantes volve a descender a poboación residente (2.514 empadroados menos), acadando os 815.161 habitantes segundo os datos a 1 de xaneiro de 2010.

Son quince as comarcas galegas nas que medra a poboación no ano 2010, como se pode apreciar no **cadro 1.4.2.**, e a maioría delas pertencen á franxa costeira, constatando a despoboación da Galicia interior.

Nos 57 concellos galegos considerados núcleos urbáns reside o 68,9% da poboación galega (1.926.556 persoas). Os datos do Padrón municipal de habitantes reflicten que en Galicia continúa o proceso de abandono dos núcleos rurais, xa que mentres que a poboación nos concellos con máis de 10.000 habitantes medra en 7.630 persoas, a Galicia rural acolle no derradeiro ano un total de 871.097 persoas, 6.066 habitantes menos que no ano anterior.

	2010		
	Total	Homes	Mulleres
Andalucía	8.370.975	4.144.856	4.226.119
Aragón	1.347.095	673.177	673.918
Asturias	1.084.341	520.402	563.939
Baleares	1.106.049	555.204	550.845
Canarias	2.118.519	1.058.706	1.059.813
Cantabria	592.250	289.931	302.319
Castela e León	2.559.515	1.268.860	1.290.655
Castela-A Mancha	2.098.373	1.059.149	1.039.224
Cataluña	7.512.381	3.724.515	3.787.866
C. Valenciana	5.111.706	2.542.949	2.568.757
Extremadura	1.107.220	549.721	557.499
Galicia	2.797.653	1.350.547	1.447.106
A Coruña	1.146.458	551.318	595.140
Lugo	353.504	171.983	181.521
Ourense	335.219	161.346	173.873
Pontevedra	962.472	465.900	496.572
Madrid	6.458.684	3.124.438	3.334.246
Murcia	1.461.979	738.627	723.352
Navarra	636.924	318.423	318.501
País Vasco	2.178.339	1.064.708	1.113.631
A Ríoxa	322.415	161.884	160.531
Ceuta	80.579	41.269	39.310
Melilla	76.034	38.819	37.215
Total	47.021.031	23.226.185	23.794.846
Galicia / España (%)	5,95	5,81	6,08

(1) datos a 1 de xaneiro de cada ano; os datos 2011 son provisionais

Fonte: INE

1.4.1.

Oito de cada dez pontevedreses residen en núcleos de máis de dez mil habitantes, sendo esta relación de sete de cada dez no caso dos empadroados na provincia de A Coruña. Pola contra, nas provincias de Ourense e Lugo menos da metade dos habitantes viven nestes núcleos de poboación (o 48,3% e 45,9% dos habitantes, respectivamente).

A un de xaneiro de 2010, a poboación empadroadada nas sete grandes cidades galegas ascendeu a 999.922 persoas, o 35,7% da poboación galega, rexistrándose un incremento de 1.173 habitantes. Destas grandes cidades de Galicia, Ferrol, Santiago, Vigo e A Coruña rexistraron unha caída da súa poboación, cunha redución de 635, 268, 208 e 9 habitantes menos respectivamente entre o 1 de xaneiro de 2009 e 2010. Pola contra, os incrementos poboacionais déronse en Lugo Ourense e Pontevedra, con 957, 931 e 405 habitantes máis, respectivamente (**cadro 1.4.4.**).

Poboación de dereito nas CC.AA. 2010-11 ⁽¹⁾

Hab./Km2	2011				11/10					
	Total	Homes	Mulleres	Hab./Km2	Total	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres
	(%)	(número)	(%)	(número)	(%)	(número)	(%)	(número)	(%)	(número)
95,6	8.415.490	4.166.133	4.249.357	96,1	0,5	44.515	0,5	21.277	0,5	23.238
28,2	1.345.132	670.753	674.379	28,2	-0,1	-1.963	-0,4	-2.424	0,1	461
102,3	1.081.348	518.538	562.810	102,0	-0,3	-2.993	-0,4	-1.864	-0,2	-1.129
221,6	1.112.712	557.766	554.946	222,9	0,6	6.663	0,5	2.562	0,7	4.101
284,5	2.125.256	1.060.924	1.064.332	285,4	0,3	6.737	0,2	2.218	0,4	4.519
111,3	592.560	289.796	302.764	111,4	0,1	310	0,0	-135	0,1	445
27,2	2.555.742	1.266.519	1.289.223	27,1	-0,1	-3.773	-0,2	-2.341	-0,1	-1.432
26,4	2.113.506	1.065.940	1.047.566	26,6	0,7	15.133	0,6	6.791	0,8	8.342
233,9	7.535.251	3.730.727	3.804.524	234,6	0,3	22.870	0,2	6.212	0,4	16.658
219,8	5.111.767	2.539.268	2.572.499	219,8	0,0	61	-0,1	-3.681	0,1	3.742
26,6	1.108.140	550.392	557.748	26,6	0,1	920	0,1	671	0,0	249
94,6	2.794.516	1.349.500	1.445.016	94,5	-0,1	-3.137	-0,1	-1.047	-0,1	-2.090
144,2	1.146.654	551.301	595.353	144,2	0,0	196	0,0	-17	0,0	213
48,6	351.317	170.756	180.561	48,3	-0,6	-2.187	-0,7	-1.227	-0,5	-960
34,0	333.208	160.603	172.605	33,8	-0,6	-2.011	-0,5	-743	-0,7	-1.268
214,1	963.337	466.840	496.497	214,3	0,1	865	0,2	940	0,0	-75
797,6	6.481.514	3.129.209	3.352.305	800,4	0,4	22.830	0,2	4.771	0,5	18.059
129,2	1.469.721	741.547	728.174	129,9	0,5	7.742	0,4	2.920	0,7	4.822
61,3	641.293	320.326	320.967	61,7	0,7	4.369	0,6	1.903	0,8	2.466
301,1	2.183.615	1.066.363	1.117.252	301,8	0,2	5.276	0,2	1.655	0,3	3.621
63,9	322.621	161.448	161.173	63,9	0,1	206	-0,3	-436	0,4	642
4.241,0	82.159	42.054	40.105	4.324,2	2,0	1.580	1,9	785	2,0	795
5.848,8	78.476	40.261	38.215	6.036,6	3,2	2.442	3,7	1.442	2,7	1.000
92,9	47.150.819	23.267.464	23.883.355	93,2	0,3	129.788	0,2	41.279	0,4	88.509
	5,93	5,80	6,05							

• Poboación estranxeira empadroada

O último ano presentou un menor crecemento do número de estranxeiros empadroados en Galicia, que se sitúa nos 109.994 habitantes, o 3,9% da poboación galega empadroada o 1 de xaneiro de 2011 (no conxunto do Estado representa o 12,2%).

Comparado co ano anterior, a poboación estranxeira medra en Galicia en 772 persoas, polo que este incremento compensa unha parte da perda de poboación que sofre Galicia ao longo do ano 2010.

En termos relativos, a poboación estranxeira medra un 0,7% respecto aos datos do Padrón do ano 2010, sendo esta medra do 0,7% no caso dos homes (376 máis) e do 0,7% no das mulleres (396 máis). O **cadro 1.4.5.** indica que Galicia acolle o 1,9% dos estranxeiros empadroados en España, mentres que a poboación galega representa o 5,9% da poboación española.

Pontevedra continúa a ser a provincia que acolle o maior número de estranxeiros, con 39.809 persoas, seguida inmediatamente por A Coruña, cun total de 39.065 estranxeiros. Dos datos dos últimos padróns municipais de habitantes, en termos absolutos, os maiores incrementos rexistráronse en Lugo e A Coruña, con 373 e 262 persoas máis, respectivamente.

No que atinxe ao seu peso relativo na poboación total empadroada, o 5% da poboación empadroada en Ourense é estranxeira, sendo esta porcentaxe do 4,1% en Pontevedra e en Lugo e do 3,4% en A Coruña. Lugo segue sendo a provincia co menor número de estranxeiros empadroados, con 14.376 persoas (373 máis que o un de xaneiro de 2010).

O 20% dos estranxeiros empadroados en Galicia son de nacionalidade portuguesa, o 9,8% procede de Brasil e o 7,6%, de Colombia. Así mesmo, salienta o número de

Poboación de dereito nas comarcas 2009-10 ⁽¹⁾

	2009			2010			10/09	
	Total	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres		
A Coruña	1.145.488	550.841	594.647	1.146.458	543.965	595.140	0,1	970
Arzúa	17.718	8.800	8.918	17.549	8.730	8.819	-1,0	-169
Barbanza	68.048	33.367	34.681	68.264	33.523	34.741	0,3	216
A Barcala	11.356	5.450	5.906	11.349	5.443	5.906	-0,1	-7
Bergantiños	70.374	34.469	35.905	70.246	34.391	35.855	-0,2	-128
Betanzos	39.597	19.412	20.185	39.621	19.443	20.178	0,1	24
A Coruña	393.470	186.866	206.604	395.412	187.797	207.615	0,5	1.942
Eume	26.940	13.349	13.591	26.719	13.205	13.514	-0,8	-221
Ferrol	163.276	78.329	84.947	162.980	78.174	84.806	-0,2	-296
Fisterra	23.793	11.658	12.135	23.744	11.589	12.155	-0,2	-49
Muros	14.725	7.127	7.598	14.608	7.056	7.552	-0,8	-117
Noia	35.949	17.412	18.537	35.832	17.359	18.473	-0,3	-117
Ordes	38.832	19.092	19.740	38.734	19.000	19.734	-0,3	-98
Ortegal	14.721	7.140	7.581	14.364	6.969	7.395	-2,4	-357
Santiago	161.031	76.353	84.678	161.893	76.845	85.048	0,5	862
O Sar	16.992	8.129	8.863	16.938	8.111	8.827	-0,3	-54
Terra de Melide	13.427	6.723	6.704	13.294	6.674	6.620	-1,0	-133
Terra de Soneira	19.813	9.733	10.080	19.649	9.656	9.993	-0,8	-164
Xallas	15.426	7.432	7.994	15.262	7.353	7.909	-1,1	-164
Lugo	355.195	172.943	182.252	353.504	171.983	181.521	-0,5	-1.691
Os Ancares	12.056	6.327	5.729	11.837	6.227	5.610	-1,8	-219
Chantada	15.230	7.407	7.823	15.019	7.307	7.712	-1,4	-211
A Fonsagrada	6.314	3.312	3.002	6.152	3.217	2.935	-2,6	-162
Lugo	119.568	56.788	62.780	120.328	57.092	63.236	0,6	760
A Mariña Central	30.717	15.041	15.676	30.701	15.011	15.690	-0,1	-16
A Mariña Occidental	27.668	13.684	13.984	27.454	13.558	13.896	-0,8	-214
A Mariña Oriental	17.511	8.414	9.097	17.322	8.324	8.998	-1,1	-189
Meira	5.874	2.932	2.942	5.748	2.856	2.892	-2,1	-126
Quiroga	6.206	3.033	3.173	6.097	3.011	3.086	-1,8	-109
Sarria	24.904	12.316	12.588	24.697	12.231	12.466	-0,8	-207
Terra Chá	45.272	22.327	22.945	44.642	21.969	22.673	-1,4	-630
Terra de Lemos	33.549	16.196	17.353	33.351	16.103	17.248	-0,6	-198
A Ulloa	10.326	5.166	5.160	10.156	5.077	5.079	-1,6	-170
Ourense	335.642	161.454	174.188	335.219	161.346	173.873	-0,1	-423
Allariz-Maceda	15.154	7.472	7.682	15.155	7.483	7.672	0,0	1
Baixa Limia	8.579	4.167	4.412	8.519	4.151	4.368	-0,7	-60
O Carballiño	29.648	14.075	15.573	29.407	13.975	15.432	-0,8	-241
A Limia	23.614	11.583	12.031	23.375	11.525	11.850	-1,0	-239
Ourense	145.424	68.557	76.867	146.626	69.072	77.554	0,8	1.202
O Ribeiro	19.293	9.288	10.005	19.072	9.194	9.878	-1,1	-221
Terra de Caldelas	3.746	1.872	1.874	3.650	1.837	1.813	-2,6	-96
Terra de Celanova	21.173	10.097	11.076	20.812	9.911	10.901	-1,7	-361
Terra de Trives	5.015	2.544	2.471	4.878	2.473	2.405	-2,7	-137
Valdeorras	28.504	14.087	14.417	28.217	13.914	14.303	-1,0	-287
Verín	28.461	14.134	14.327	28.596	14.284	14.312	0,5	135
Viana	7.031	3.578	3.453	6.912	3.527	3.385	-1,7	-119
Pontevedra	959.764	464.365	495.399	962.472	465.900	496.572	0,3	2.708
O Baixo Miño	50.799	24.941	25.858	51.062	25.076	25.986	0,5	263
Caldas	35.407	17.131	18.276	35.411	17.181	18.230	0,0	4
O Condado	42.916	21.043	21.873	43.135	21.151	21.984	0,5	219
Deza	45.041	22.092	22.949	44.769	21.996	22.773	-0,6	-272
O Morrazo	83.062	41.159	41.903	83.509	41.411	42.098	0,5	447
A Paradanta	16.411	7.964	8.447	16.199	7.922	8.277	-1,3	-212
Pontevedra	123.135	58.830	64.305	123.733	59.049	64.684	0,5	598
O Salnés	110.891	53.907	56.984	111.763	54.306	57.457	0,8	872
Tabeirós-Terra de Montes	28.389	13.450	14.939	28.235	13.394	14.841	-0,5	-154
Vigo	423.713	203.848	219.865	424.656	204.414	220.242	0,2	943
Total	2.796.089	1.349.603	1.446.486	2.797.653	1.343.194	1.447.106	0,1	1.564

(1) datos a 1 de xaneiro de cada ano

Fonte: IGE

1.4.2.

Poboación residente en núcleos de máis de 10.000 habitantes 2009-10 ⁽¹⁾

	2009		2010		10/09		Concellos >10.000 habs.
				(% / total provincial)		(%)	
Total	1.918.926	68,6	1.926.556	68,9	7.630	0,4	57
A Coruña	804.894	70,3	807.623	70,4	2.729	0,3	22
Lugo	161.407	45,4	162.422	45,9	1.015	0,6	5
Ourense	160.621	47,9	161.821	48,3	1.200	0,7	5
Pontevedra	792.004	82,5	794.690	82,6	2.686	0,3	25

(1) datos a 1 de xaneiro de cada ano

Fonte: IGE

■ 1.4.3.

Poboación das sete grandes cidades 2007-10 ⁽¹⁾

	2007	2008	2009	2010	10/09	
					(%)	(total)
Vigo	294.772	295.703	297.332	297.124	-0,1	-208
A Coruña	244.388	245.164	246.056	246.047	0,0	-9
Ourense	107.186	107.057	107.742	108.673	0,9	931
Lugo	93.853	95.416	96.678	97.635	1,0	957
Santiago	93.712	94.339	95.092	94.824	-0,3	-268
Pontevedra	80.202	80.749	81.576	81.981	0,5	405
Ferrol	75.181	74.696	74.273	73.638	-0,9	-635
Total	989.294	993.124	998.749	999.922	0,1	1.173
7 cidades / Galicia (%)	35,8	35,8	35,7	35,7		

(1) datos a 1 de xaneiro de cada ano

Fonte: INE

■ 1.4.4.

Poboación estranxeira residente e poboación total en Galicia e España a 1 de xaneiro de 2011 ⁽¹⁾

	Estranxeiros			Poboación total			Estranxeiros / total
	Total	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres	
España	5.730.667	2.989.606	2.741.061	47.150.819	23.267.464	23.883.355	12,2
Galicia	109.994	55.430	54.564	2.794.516	1.349.500	1.445.016	3,9
A Coruña	39.065	18.716	20.349	1.146.654	551.301	595.353	3,4
Lugo	14.376	7.462	6.914	351.317	170.756	180.561	4,1
Ourense	16.744	8.565	8.179	333.208	160.603	172.605	5,0
Pontevedra	39.809	20.687	19.122	963.337	466.840	496.497	4,1
				(%)			
Galicia / España	1,9	1,9	2,0	5,9	5,8	6,1	
A Coruña / Galicia	35,5	33,8	37,3	41,0	40,9	41,2	
Lugo / Galicia	13,1	13,5	12,7	12,6	12,7	12,5	
Ourense / Galicia	15,2	15,5	15,0	11,9	11,9	11,9	
Pontevedra / Galicia	36,2	37,3	35,0	34,5	34,6	34,4	

(1) datos provisionais

Fonte: INE

■ 1.4.5.

Poboación residente 2010: distribución segundo nacionalidade e orixe

	Total	Nacionalidade española	Nacionalidade non española
Europa	2.669.515	2.627.267	42.248
África	13.574	2.413	11.161
América	109.847	57.092	52.755
América Central e Caribe	14.000	7.065	6.935
América do Norte	7.013	5.519	1.494
América do Sur	88.834	44.508	44.326
Asia	4.322	965	3.357
Oceanía	395	246	149
Total	2.797.653	2.687.983	109.670

Fonte: INE

■ 1.4.6.

estranxeiros de nacionalidade rumana (8.179 persoas), cun incremento do seu número do 178% desde que o 1 de xaneiro de 2007 Rumanía pasara a ser membro de pleno dereito da UE.

Atendendo á importancia relativa no conxunto do Estado, cómpre salientar que as persoas de nacionalidade portuguesa residentes en Galicia representan o 15,6% dos portugueses empadroados en España, sendo estas porcentaxes do 17,2% no caso da comunidade cabo verdiana, do 10,1% no das persoas procedentes de Brasil e do 8,25% no caso das persoas de nacionalidade uruguaia. É de destacar que dos 1.337 estranxeiros procedentes de Indonesia, o 36,8% (492) residan en Galicia, aínda que so representan o 0,45% dos estranxeiros residentes na comunidade.

De xeito semellante á distribución da poboación galega, case tres cuartas partes dos estranxeiros empadroados o están nas provincias de Pontevedra e A Coruña (71,7% da poboación foránea). Cómpre salientar a importancia relativa dos portugueses en Ourense, xa que o 41,5% dos estranxeiros empadroados nesa provincia proveñen de Portugal. Así mesmo o 14,2% dos caboverdianos residentes en España, están empadroados na provincia de Lugo.

Finalmente, resulta salientable o número de residentes en Galicia, procedentes do estranxeiro, que dispoñen de nacionalidade española. Así, tal e como mostra o **cadro 1.4.6.**, o 50% da poboación estranxeira procedente de América do Sur ten a nacionalidade española, fronte a

só o 18% dos residentes procedentes de África ou o 22,3% dos asiáticos, feito que pode estar relacionado coa emigración galega e o retorno da mesma.

Movemento natural da poboación

Tal como aconteceu no ano 2009, o ano 2010 presenta novamente un descenso do 2% no número de nacementos, baixando a taxa de natalidade ato o 8,08 nados por cada mil habitantes.

Ao longo do último ano naceron en Galicia, **cadro 1.4.8.**, un total de 22.094 nenos e nenas (443 nacementos menos que no ano anterior), o que representa o 4,5% do total de nacementos en España. As provincias de A Coruña e Pontevedra son as que presentan o maior número de nacementos, con 9.401 e 8.425 nenos, respectivamente, acollendo en conxunto o 80,7% do total galego.

Como ocorre no conxunto do Estado, Galicia presenta unha redución no número de defuncións, que se situou nos 29.788 falecementos, 392 menos que en 2009, o que representa o 7,8% do total de defuncións habidas en España no último ano. Os datos recollidos no devandito **cadro 1.4.8.** amosan que esta redución se produce nas provincia de A Coruña e Lugo, onde se rexistraron 328 e 185 falecementos menos, respectivamente.

A taxa de mortalidade descendeu no conxunto de Galicia ata as 10,88 defuncións por cada mil habitantes

Nupcialidade, natalidade e mortalidade nas CC.AA. 2009-10

	Nupcialidade		Natalidade		Mortalidade	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010
	(taxas por 1000 hab.)					
Andalucía	3,93	3,77	11,57	11,26	7,91	7,82
Aragón	3,61	3,50	9,90	9,86	10,05	10,07
Asturias	4,29	4,19	7,76	7,53	12,06	12,01
Baleares	3,97	3,89	11,20	10,99	7,25	7,13
Canarias	2,93	2,84	9,08	8,83	6,18	5,83
Cantabria	4,49	4,47	9,72	9,62	9,53	9,38
Castela e León	3,43	3,39	8,13	8,14	10,81	10,75
Castela - A Mancha	3,83	3,68	10,95	10,78	8,72	8,56
Cataluña	3,90	3,87	11,69	11,52	8,26	8,18
C. Valenciana	3,69	3,59	10,43	10,31	7,98	7,92
Extremadura	3,88	3,77	9,54	9,28	9,94	9,81
Galicia	3,62	3,61	8,23	8,08	11,02	10,88
Madrid	3,97	3,93	12,05	11,65	6,54	6,47
Murcia	3,57	3,48	12,78	12,43	7,11	6,90
Navarra	4,08	3,96	11,09	10,89	8,34	8,11
País Vasco	4,02	3,98	9,79	9,78	9,18	9,01
A Ríoxa	3,84	3,78	10,52	10,49	8,67	8,89
Ceuta	5,50	5,33	15,86	15,78	7,57	7,26
Melilla	5,86	5,93	18,07	18,24	5,69	5,54
Total	3,81	3,73	10,74	10,54	8,34	8,23

Fonte: INE

■ 1.4.7.

Matrimonios, nacementos, defuncións e crecemento vexetativo en Galicia e España 2009-10

	Matrimonios		Nacementos		Defuncións		Crecemento vexetativo	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Galicia	9.853	9.931	22.537	22.094	30.180	29.788	-7.643	-7.694
A Coruña	4.397	4.432	9.562	9.401	12.050	11.722	-2.488	-2.321
Lugo	1.080	1.069	2.252	2.213	4.975	4.790	-2.723	-2.577
Ourense	936	927	2.058	2.055	4.514	4.616	-2.456	-2.561
Pontevedra	3.440	3.503	8.665	8.425	8.641	8.660	24	-235
España	174.062	170.815	494.997	485.423	384.933	380.421	110.064	105.002

Fonte: INE

■ 1.4.8.

(11,02 no ano anterior), moi por riba das 8,23 defuncións por cada mil habitantes do conxunto do Estado (8,34 no ano anterior). Una vez máis Galicia sitúase entre as comunidades autónomas coa ratio máis elevada, tan só superada por Asturias, con 12,01 falecementos por cada mil habitantes.

A evolución dos nacementos e das defuncións explica a evolución do crecemento vexetativo. Galicia non só presenta a segunda taxa de mortalidade máis elevada, tras Asturias, ou a segunda máis baixa no caso da taxa bruta de natalidade, tamén tras Asturias, senón que ademais segue sendo a comunidade co saldo vexetativo negativo

más elevado. Mentres que no conxunto do Estado o saldo é positivo (105.002), Galicia presenta un novo valor negativo (7.694). As catro provincias galegas presentan un saldo vexetativo negativo. Destaca o caso da provincia de Pontevedra, onde no ano 2009 o saldo vexetativo era positivo, como 325 nacementos máis que defuncións, e no ano 2010 cae a 235 defuncións máis que nacementos. ■

1.5. PROCESO DE CONVERXENCIA

A **actividade produtiva da economía** de Galicia experimentou ao longo do período 2000-2010 unha taxa de crecemento medio anual similar á media española, situándose a medra media anual acumulativa da poboación e do emprego por baixo da media española. Os datos do INE reflicten que a taxa de crecemento medio anual do PIB galego e español no período 2000-2010 en termos reais, foi do 2,13% e 2,06% anual, respectivamente, mentres que a taxa media de crecemento da poboación ocupada no citado período, en Galicia e en España situouse, tamén respectivamente, no 0,9% e o 1,6%; e o de poboación, no 0,2% en Galicia e no 1,6% en España.

Tras esta evolución, o **cadro 1.5.1.** amosa a estabilidade da importancia relativa da poboación galega no total estatal, manténdose o descenso da participación do PIB a prezos de mercado (prezos correntes) de Galicia no total estatal. Tendo en conta a caída da ocupación no conxunto do Estado e en Galicia, no ano 2010, rómpese a tendencia dos tres anos anteriores, e diminúe o peso relativo do emprego.

En termos do PIB per cápita, a economía galega rexistra ao longo dos últimos anos un proceso de converxencia á media española e europea (UE-27). Este indicador sitúase no 88,2% da media española, máis de dez puntos porcentuais por riba do valor do ano 2000.

En relación á media dos vinte e sete países europeos (UE=100), o PIB nominal por habitante acadou en 2008 (último dato dispoñible) un valor de 89%, situándose este indicador nos 105 puntos no conxunto do Estado.

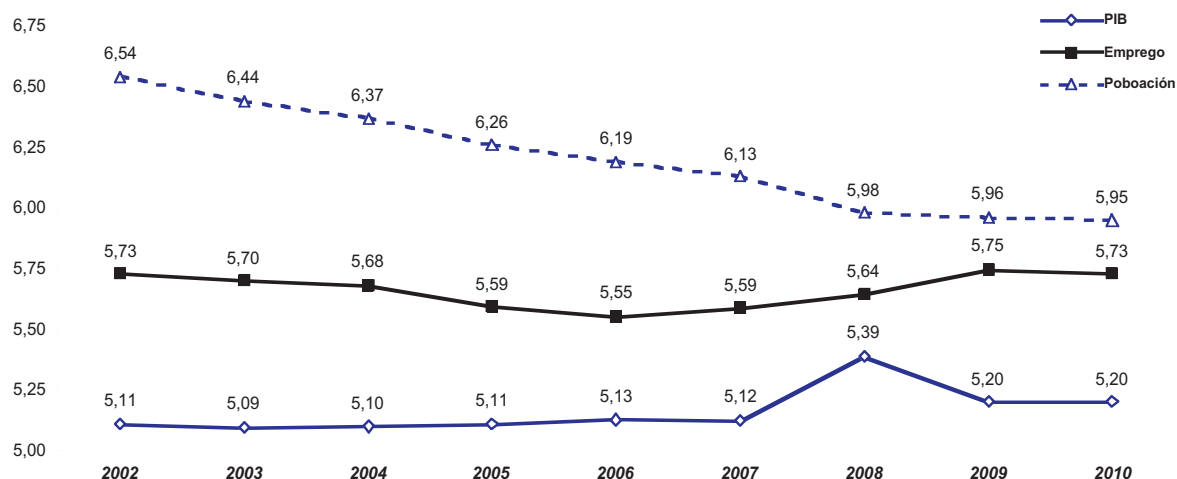
Converxencia coa media estatal

A economía galega experimentou no ano 2010 un incremento superior á media española, cun crecemento real do seu PIB a prezos de mercado do 0,1%, mentres que o rexistrado no conxunto do Estado foi do -0,1%.

O indicador PIB rexionalizable per cápita amosa que no último ano continúa o proceso de achegamento á media española. En 2010, este indicador acada os 88,2 puntos (España=100), oito décimas superior ao rexistrado no ano anterior. Comparado coa situación do ano 2000, o PIB por habitante medra dende o 77,7% ata o devandito 88,2%. Esta converxencia prodúcese fundamentalmente pola caída do peso poboacional de Galicia.

Tras esta evolución, Galicia mantense como a sexta comunidade autónoma co menor valor do PIB rexionalizable, tan só por riba do rexistrado en Estremadura (73% do valor español), Andalucía (75,5%), Castela-A Mancha (76,3%), Murcia (80,9%) e Canarias (85,6%). No que atinxe á variable da renda familiar bruta (RFB)

Participación da produción⁽¹⁾, a poboación e o emprego ⁽²⁾ galegos no total español 2002-10

(1) PIB a prezos de mercado. Prezos correntes (06-04-2011)

(2) poboación afiliada á Seguridade Social

Fonte: Elaboración propia CES-Galicia

1.5.1.

Converxencia das CC.AA. en termos de PIB por habitante fronte a España e a UE 2000-2010

	2000	2008	2009	2010	10/00	10/09	2000	2007	2008	08/00	08/07
		(media España=100)			(variación absoluta)			(media UE-27=100)		(variación absoluta)	
		(1)	(2)	(3)							
Andalucía	73,7	77,0	76,3	75,5	1,8	-0,8	72	81	80	8	-1
Aragón	104,5	109,3	107,5	107,9	3,4	0,4	102	114	113	11	-1
Asturias	83,6	94,0	93,8	94,9	11,3	1,1	81	97	97	16	0
Baleares	123,2	107,7	107,1	107,0	-16,2	-0,1	120	113	111	-9	-2
Canarias	94,8	87,3	86,3	85,6	-9,2	-0,7	92	92	90	-2	-2
Cantabria	93,5	101,5	100,7	101,7	8,2	1,0	91	105	105	14	0
Castela e León	90,5	97,2	97,9	99,6	9,1	1,7	88	101	100	12	-1
Castela-A Mancha	78,6	77,2	76,6	76,4	-2,2	-0,2	76	82	80	4	-2
Cataluña	121,8	116,9	117,1	117,3	-4,5	0,2	119	123	121	2	-2
C. Valenciana	96,5	89,6	88,4	88,7	-7,8	0,3	94	95	93	-1	-2
Extremadura	63,7	70,6	72,3	73,0	9,3	0,7	62	73	73	11	0
Galicia	77,7	86,1	87,4	88,2	10,5	0,8	76,0	89,0	89,0	13	0
Madrid	136,0	129,6	131,4	129,9	-6,1	-1,5	132	136	134	2	-2
Murcia	83,9	82,5	81,6	80,9	-3,0	-0,7	82	87	85	3	-2
Navarra	127,3	126,9	128,5	130,0	2,7	1,5	124	132	131	7	-1
Pais Vasco	122,5	133,2	133,7	135,8	13,3	2,1	119	137	138	19	1
A Ríoxa	113,9	107,4	108,1	108,5	-5,4	0,4	111	112	111	0	-1
Ceuta	85,2	94,4	97,9	95,2	10,0	-2,7	83	97	98	15	1
Melilla	84,4	91,1	93,4	90,3	5,9	-3,1	83	93	93	10	0
Total							97	105	105		

(1) provisional

(2) avance

(3) primeira estimación

Fonte: INE e Eurostat

1.5.2.

Renda familiar bruta en poder de compra nas CC.AA. 2000-10

	2000	2010	2000	2010	2010/2000	
	(en €)		(media española= 100)		(en €)	(%)
Andalucía	9.592	14.582	79,9	82,2	4.990	2,3
Aragón	13.416	19.793	111,8	111,6	6.377	-0,2
Asturias	11.199	18.296	93,3	103,2	7.097	9,8
Baleares	13.797	17.281	115,0	97,5	3.484	-17,5
Canarias	11.258	16.958	93,8	95,6	5.700	1,8
Cantabria	12.037	18.919	100,3	106,7	6.882	6,4
Castela-A Mancha	11.058	16.082	92,2	90,7	5.024	-1,5
Castela e León	12.083	19.803	100,7	111,7	7.720	11,0
Cataluña	13.467	18.487	112,2	104,3	5.020	-8,0
C. Valenciana	11.446	15.977	95,4	90,1	4.531	-5,3
Extremadura	9.600	16.589	80,0	93,6	6.989	13,5
Galicia	10.633	17.162	88,6	96,8	6.529	8,2
Madrid	14.478	20.927	120,7	118,0	6.449	-2,6
Murcia	10.318	14.002	86,0	79,0	3.684	-7,0
Navarra	14.682	22.559	122,4	127,2	7.877	4,9
País Vasco	14.121	22.430	117,7	126,5	8.309	8,8
A Rioxa	13.715	18.902	114,3	106,6	5.187	-7,7
Ceuta	11.121	18.662	92,7	105,2	7.541	12,6
Melilla	11.313	16.975	94,3	95,7	5.662	1,4
Total	11.999	17.732	100	100	5.733	

Fonte: *Funcas*

■ **1.5.3.**

en poder de compra, esta ascendeu no 2010 ata os 17.162 euros, o que representa o 96,8% da media estatal. Comparado coas outras CC.AA., Galicia é a sétima comunidade autónoma con menor rateo, por diante de Murcia, Andalucía, C. Valenciana, Castela-A Mancha, Extremadura e Canarias. Os datos recollidos no **cadro 1.5.3.** amosan que, en relación ao ano 2000, Galicia rexistrou un avance de oito puntos e dúas décimas, medrando dende o 88,6% dese ano ata o 96,8% do último ano, inferior ao 97,8% do ano 2008.

ceso de converxencia non se produciu coa mesma intensidade nas distintas comunidades autónomas. No caso galego, o PIB per cápita mellora en trece puntos entre os anos 2000 e 2008 no que respecta á UE-27. ■

Converxencia coa media europea

O produto interior bruto por habitante en Galicia experimentou no 2008 (último ano dispoñible) un estancamento en relación ao ano anterior, acadando un PIB per cápita equivalente ao 89% da media da UE-27 (105% no conxunto do Estado). Comparado co resto das CC.AA., Galicia segue a ser a quinta comunidade co menor índice, superando novamente a Extremadura (73%), Andalucía (80%), Castela-A Mancha (80%) e Murcia (85%).

Os datos recollidos no **cadro 1.5.2.** indican que o pro-

